

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
кафедра германської філології

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освінього ступеня «магістр»**

**Спеціальність 035 «Філологія»
Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська»**

*Мова та культурна багатомовність: Дослідження взаємодії мов
та культур в сучасному світі*

Допущено до захисту «__» _____ 23 р.

Зав. каф. германської філології канд. філол. наук, доц. Баранова С.В.

Виконав:
студ. групи ПР. м-21
Аліфіровець Михайло Михайлович

Науковий керівник:
доктор філологічних наук, професор
Швачко Світлана Олексіївна

Суми – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. МОВИ ТА КУЛЬТУРИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	7
1.1. Мови як основа культурного спілкування.....	7
1.2. Особливості та структура міжкультурної комунікації в українській та англійській мові.....	11
1.3. Глобалізація та її вплив на мовно-культурні процеси української та англійської мови.....	16
РОЗДІЛ 2. ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ МОВИ НА МІЖКУЛЬТУРНЕ СПІЛКУВАННЯ.....	21
2.1. Роль української та англійської мови в формуванні стереотипів та культурних недорозумінь	21
2.2. Вплив української та англійської мови на міжкультурну адаптацію та інтеграцію	30
2.3 Мовні стратегії в розв'язанні міжкультурних конфліктів	37
2.4 Важливість мовної компетенції у вивченні іноземних культур.....	39
РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ У МІЖКУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТІ	44
3.1. Аналіз синтаксичних відмінностей між українською та англійською мовами	44
3.2. Лексичні особливості та культурні конотації слів у перекладі драматичних художніх текстів.....	53
3.3. Порівняльний аналіз вживання фразеологізмів та ідіом української та англійської мови.....	57
РОЗДІЛ 4. АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ ТА АНГЛІЙСЬКОЮ МОВАМИ В МІЖКУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТІ.....	62

4.1	Аспекти перекладу драматичних художніх текстів в міжкультурному контексті української та англійської мови.....	62
4.2	Аналіз перекладу драматичних художніх текстів між українською та англійською мовами.....	66
	ВИСНОВКИ.....	79
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	84
	SUMMARY.....	90

ВСТУП

Актуальність дослідження взаємозв'язку між мовами та культурами в сучасному світі є надзвичайно важливою через кілька суттєвих факторів. Глобалізація призвела до зростання міжкультурної взаємодії, оскільки люди з різних країн і культур стикаються і спілкуються на різних рівнях. Це ставить підвищений попит на розуміння мовних і культурних відмінностей. Зростання міжнародної торгівлі та співпраці вимагає ефективного міжкультурного спілкування для досягнення успішних угод і партнерств. Розуміння специфічних мовних та культурних аспектів стає ключовим фактором в цьому контексті.

Зростання міграції призводить до того, що люди з різних культур живуть разом у одних суспільствах. Це створює потребу в сприянні інтеграції та міжкультурному взаєморозумінні, що необхідне для підтримання гармонії та соціального розвитку в сучасних містах і країнах. Ці фактори створюють потребу у вивченні взаємозв'язку між мовами та культурами. Мова є ключем до розуміння культури. Вона відображає особливості світосприйняття, цінностей та традицій носіїв мови. Тому вивчення мовних особливостей різних культур є важливим для успішної міжкультурної комунікації.

Особливу актуальність має дослідження взаємозв'язку між українською та англійською мовами. Ці мови є ключовими для міжнародної комунікації. Українська мова є державною мовою України, а англійська мова є міжнародною мовою спілкування.

Аналіз теоретичних джерел дозволив сформуванню теоретичну базу дослідження та визначити основні концепти та підходи до вивчення взаємозв'язку між мовами та культурами. У дослідженні було використано праці таких вітчизняних і зарубіжних науковців, як: О. Потебня, Л. Виготський, А. Моль, Е. Холл, Е. Тейлор, М. Хофстеде, Г. Трізель, Г. Крейдлін, Е. Сепір, Бенджамін Лі Уорф, Кеннет Лі Берк, Джон Роберт Остіні, Джон Локк, Іммануїл Кант та ін [16, 27, 29, 31, 37, 49, 50, 61].

Дослідження, представлене в даній роботі, має важливе значення для розуміння взаємозв'язку між мовами та культурами в сучасному світі. Воно розкриває роль української та англійської мов у міжкультурній комунікації, а також аналізує мовні особливості цих мов, які можуть призводити до міжкультурних непорозумінь.

Таким чином, дослідження взаємозв'язку між мовами та культурами в сучасному світі є важливим завданням, оскільки воно відповідає на актуальні виклики, які виникають у зв'язку з глобалізацією, міжнародною співпрацею та міграцією.

Метою дослідження є вивчення впливу української та англійської мов на міжкультурне спілкування.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

1. Охарактеризувати мову як основу культурного спілкування.
2. Дослідити особливості та структуру міжкультурної комунікації в українській та англійській мовах.
3. Дослідити вплив української та англійської мов на формування стереотипів та культурних недорозумінь, міжкультурну адаптацію та інтеграцію.
4. Проаналізувати мовні стратегії в розв'язанні міжкультурних конфліктів.
5. Дослідити важливість мовної компетенції у вивченні іноземних культур, мовні особливості української та англійської мов у міжкультурному контексті.
6. Проаналізувати переклад драматичних художніх текстів українською та англійською мовами в міжкультурному контексті.

Об'єкт дослідження - взаємозв'язок між мовами та культурами в сучасному світі.

Предмет дослідження - це вплив української та англійської мов на міжкультурне спілкування.

Методи дослідження: аналіз теоретичних джерел, дослідження фактичного матеріалу, спостереження, експеримент.

Наукова новизна дослідження взаємозв'язку між мовами та культурами в сучасному світі є вкрай важливою і базується на кількох ключових аспектах. Дана робота є першою спробою провести комплексне дослідження взаємодії між українською та англійською мовами в міжкультурному контексті. Попередні дослідження здебільшого обмежувалися вивченням кожної мови окремо, і це дослідження сприяє більш глибокому розумінню їх взаємозв'язку. Вона розкриває мовні особливості української та англійської мов, які можуть призводити до міжкультурних непорозумінь. Це важливо для ефективної міжкультурної комунікації та уникнення конфліктів. Дослідження розробляє методичний підхід до аналізу взаємозв'язку між мовами та культурами в міжкультурному контексті. Цей підхід може послужити основою для подальших досліджень у цій галузі.

Теоретична значущість роботи полягає в поглибленні теоретичних знань щодо взаємодії мов та культур. Дослідження доповнює та розвиває теоретичні основи в цій області, що дозволяє нам краще розуміти роль мови у міжкультурній комунікації. Це має важливе значення для науковців і викладачів, які займаються вивченням мов та культур.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що воно може бути використано для поліпшення ефективності міжкультурної комунікації. Розуміння мовних та культурних відмінностей допомагає уникати непорозумінь та конфліктів в міжнародному спілкуванні.

Крім того, результати дослідження можуть бути корисні для підготовки фахівців, які працюють в міжнародному середовищі, і для розвитку міжкультурної освіти. Вони допоможуть підготувати спеціалістів, які здатні успішно співпрацювати з партнерами з різних культур і мов.

Структура роботи. Робота складається із вступу, чотирьох розділів, загального висновку, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

МОВИ ТА КУЛЬТУРИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

1.1. Мови як основа культурного спілкування

Мова - це не просто інструмент спілкування, це також і носій інформації про культуру. У мові відображаються особливості світогляду, мислення, цінностей, традицій, звичаїв, обрядів, релігійних вірувань, історичних подій та інших аспектів культури народу, який її використовує.

Мова як носій інформації про культуру можна розглядати з двох основних аспектів:

- У словниковому складі мови відображаються особливості навколишнього світу, якими оточують себе люди. Наприклад, у словниковому складі мови ескімосів є багато слів, що позначають різні види снігу, а в словниковому складі мови арабів - багато слів, що позначають різні види верблюдів.
- Граматика мови відображає особливості мислення народу. Наприклад, в мовах, що мають розвинену категорію падежу, важливим є зв'язок між предметами та явищами навколишнього світу. В мовах, що мають розвинену категорію часу, важливим є зв'язок між минулим, сьогоденням та майбутнім [35].

Мова - це не тільки дзеркало, що відображає культуру, але й інструмент, за допомогою якого культура може розвиватися. Мова дозволяє людям спілкуватися один з одним, обмінюватися ідеями, знаннями та досвідом. Це сприяє розвитку культури, її поширенню та збагаченню.

Лексичний склад мови відображає особливості навколишнього світу, якими оточують себе люди. У словниковому складі мови відображаються особливості природи, культури, традицій, звичаїв, обрядів, релігійних вірувань, історичних подій та інших аспектів культури народу, який її використовує [12].

Культура - це сукупність матеріальних і духовних цінностей, вироблених людством у процесі його історичного розвитку. Мова є важливим елементом

культури, оскільки вона є засобом спілкування, передачі знань і досвіду, збереження і розвитку культури [34].

Культура впливає на мовний вираз у декількох аспектах:

1. Мова відображає особливості культури народу, який її використовує. У словниковому складі мови є слова, що позначають особливості природи, культури, традицій, звичаїв, обрядів, релігійних вірувань, історичних подій та інших аспектів культури народу. Наприклад, в українській мові є слова, що позначають українські традиції, наприклад, *«коляда»*, *«масниця»*, *«Великдень»*.

2. Граматика мови також відображає особливості культури народу. Наприклад, в мовах, що мають розвинену категорію падежу, важливим є зв'язок між предметами та явищами навколишнього світу. А в мовах, що мають розвинену категорію часу, важливим є зв'язок між минулим, сьогоденням та майбутнім.

3. Мова має свої правила, які регулюють поведінку людей у суспільстві. Ці правила називаються мовним етикетом. Мовний етикет відображає особливості культури народу. Наприклад, в українській культурі прийнято вітатися зі словами *«добрий день»*, *«добрий вечір»*.

Культура впливає на мовний вираз у декількох аспектах: лексико-семантичній, граматичній та мовному етикеті. Цей вплив проявляється у тому, що мова відображає особливості природи, культури, традицій, звичаїв, обрядів, релігійних вірувань, історичних подій та інших аспектів культури народу, який її використовує.

Культурні коди - це сукупність невербальних і мовних сигналів, які використовуються для передачі інформації в межах певної культури. Вони включають в себе жестикуляцію, міміку, інтонацію, а також слова, фрази, прислів'я, приказки, які мають особливе значення в даній культурі [1, с24].

Роль культурних кодів у спілкуванні дуже велика. Вони допомагають людям розуміти один одного, уникати непорозумінь і конфліктів. Наприклад, в українській культурі прийнято вітатися зі словами *«добрий день»*, *«добрий вечір»*.

Невербальні коди є жести, міміка, інтонація, а мовні коди – слова, фрази, прислів'я. Культурні коди є важливим аспектом спілкування. Вони допомагають людям розуміти один одного і уникати непорозумінь і конфліктів. Для ефективного спілкування з представниками інших культур важливо знати їх культурні коди.

Мовна ввічливість - це сукупність мовних норм і правил, які регулюють спілкування між людьми в різних культурах. Вона відображає особливості культури народу, який її використовує.

Культурна специфіка мовної ввічливості проявляється в наступних аспектах:

- Існують різні правила вибору мовних засобів для вираження ввічливості. Наприклад, у деяких культурах прийнято використовувати формальні мовні засоби, а в інших - неформальні.
- Вимова одних і тих же слів може мати різне значення в залежності від інтонації. Наприклад, в українській культурі слово «ні» може бути висловленням ввічливості, а в англійській - відмовою.
- Невербальні сигнали, такі як жести, міміка, положення тіла, також можуть використовуватися для вираження ввічливості.

Мовна ввічливість є важливою частиною культурного спілкування. Вона допомагає людям розуміти один одного і уникати непорозумінь і конфліктів. Для ефективного спілкування з представниками інших культур важливо знати їх правила мовної ввічливості.

Мовні табу - це заборони на використання певних слів або фраз у певних контекстах. Вони можуть бути пов'язані з релігією, культурою, мораллю або іншими факторами [27, с.17].

Мовні обмеження - це правила використання мови, які регулюють спілкування між людьми в різних культурах. Вони можуть бути пов'язані з віком, соціальним статусом, професією, ситуацією спілкування та іншими факторами [3, с.54].

Мовні табу та обмеження є важливим аспектом культурного спілкування. Вони допомагають людям розуміти один одного і уникати непорозумінь і конфліктів. Для ефективного спілкування з представниками інших культур важливо знати їх мовні табу та обмеження [56].

Багатомовність - це здатність спілкуватися на двох або більше мовах. У сучасному світі, де люди все частіше стикаються з представниками інших культур, багатомовність стає все більш важливою.

Багатомовність має ряд переваг, як особистих, так і професійних.

- Володіння декількома мовами відкриває людям доступ до більшої кількості інформації та людей. Це дозволяє спілкуватися з людьми з різних культур, навчатися про інші країни та культури, а також відкриває можливості для подорожей та роботи за кордоном.
- Багатомовні люди є більш цінними для роботодавців, оскільки вони можуть спілкуватися з клієнтами та партнерами з різних країн. Це особливо важливо в умовах глобалізації, коли бізнесу потрібно працювати з партнерами з усього світу.
- Вивчення нових мов стимулює розвиток пам'яті, концентрації та мислення. Це допомагає людям краще розуміти складні поняття та проблеми.
- Знання мов дозволяє людям краще розуміти інші культури та традиції. Це робить подорожі більш цікавими та пізнавальними [46].

Багатомовність також має деякі недоліки.

- Час і зусилля, необхідні для вивчення нових мов: вивчення нової мови може бути складним і тривалим процесом. Це вимагає часу, зусиль та терпіння.
- Може виникнути плутанина між мовами: люди, які володіють декількома мовами, іноді можуть плутати слова та граматику різних мов. Це може призвести до непорозумінь.
- Може виникнути відчуття відстороненості від рідної культури: люди, які володіють декількома мовами, іноді можуть відчувати себе відстороненими від рідної культури. Це може бути пов'язано з тим, що

вони більше часу проводять в інших культурах і менше спілкуються з людьми зі своєї рідної культури [28].

Мовна інтеграція - це процес пристосування людей до нової мови та культури. Вона може бути пов'язана з міграцією, навчанням в іншій країні або просто з бажанням вивчити нову мову.

Вплив мовної інтеграції на культурне спілкування наступний:

- Знання мови дозволяє людям краще розуміти один одного і уникати непорозумінь.
- Люди, які володіють мовою, мають більше можливостей для спілкування з людьми з цієї культури.
- Знання мови дозволяє людям краще зрозуміти культуру, в якій вона використовується [53].

Мова має важливе значення у культурному спілкуванні, оскільки вона є засобом передачі інформації, який допомагає людям розуміти один одного і уникати непорозумінь. Мова відображає особливості культури народу, який її використовує, тому вона може бути бар'єром для культурного спілкування між людьми з різних культур.

Для ефективного культурного спілкування важливо розуміти культурні відмінності в мовному використанні. Наприклад, у різних культурах можуть використовуватися різні слова або фрази для вираження одних і тих же понять. Крім того, в різних культурах може бути різний підхід до мовної ввічливості.

1.2. Особливості та структура міжкультурної комунікації в українській та англійській мові

Українська та англійська мови є двома різними мовами, які мають різні культурні корені. Порівняння цих мов може допомогти краще зрозуміти культурні відмінності між Україною та англійським світом.

Порівняння мови може бути корисним для міжкультурного спілкування в наступних аспектах:

- Порівняння мови може допомогти зрозуміти, як різні культури використовують мову для передачі інформації. Наприклад, в українській культурі прийнято вітатися зі словами «добрий день», «добрий вечір» лапки українські, а в англійській – «hello».
- Порівняння мови може допомогти зрозуміти, які цінності важливі в різних культурах. Наприклад, в українській культурі важлива сім'я, а в англійській - індивідуальність.
- Порівняння мови може допомогти зрозуміти, як різні культури бачать світ. Наприклад, в українській культурі важливе гармонійне співіснування людини з природою, а в англійській - контроль над природою [36].

Міжкультурна комунікація - це складний процес, який вимагає розуміння культурних відмінностей і стереотипів. Порівняння української та англійської мов може допомогти краще зрозуміти культурні відмінності між Україною та англословним світом. Це, в свою чергу, може сприяти ефективнішому міжкультурному спілкуванню.

Українська мова є однією з найстаріших слов'янських мов. Вона має багато спільного з іншими слов'янськими мовами, але також має ряд унікальних особливостей.

Однією з найважливіших особливостей української мови є її фонетична система. Українська мова має п'ять голосних звуків, які поділяються на два ряди: передні і задні. Це впливає на те, як українські слова звучать[58].

Іншою важливою особливістю української мови є її граматичний лад. Українська мова має номінальний лад, що означає, що в ній немає граматичних категорій роду, числа та відмінка для дієслів. Це впливає на те, як українські речення будуються. Українська мова також має ряд унікальних слів і фраз, які відображають особливості української культури

В українській культурі мову часто використовують для вираження емоцій і почуттів. Наприклад, в українській мові існує багато прислів'їв і приказок, які відображають українські цінності і традиції.

В українській культурі також існує ряд мовних традицій і звичаїв, які слід враховувати при міжкультурному спілкуванні. Наприклад, в українській культурі прийнято вітатися зі словами «добрий день», «добрий вечір». Також в українській культурі прийнято говорити «будь ласка» і «дякую» [61].

Для ефективного міжкультурного спілкування в українському контексті варто враховувати наступні аспекти:

1. Культурні відмінності.
2. Мовні відмінності.
3. Мовні традиції та звичаї.

Для успішного міжкультурного спілкування в українському контексті важливо виявити зацікавленість культурою та мовою України, бути відкритим до вивчення і розуміння місцевих звичаїв та традицій. Також важливо пам'ятати про ввічливість та повагу до співрозмовника, оскільки це важливі аспекти міжособистого спілкування в українському суспільстві [25].

Міжкультурна комунікація - це складний процес, що включає в себе обмін інформацією та ідеями між особами з різних культур. Вона вимагає розуміння як вербальних, так і невербальних аспектів спілкування.

Англійська мова, як глобальна мова, використовується в різних культурах і може відображати культурні відмінності. Важливим аспектом є ввічливість, проте правила ввічливості можуть відрізнятися в різних культурах. Наприклад, у британській культурі ввічливість може включати вживання «прошу» та «дякую» у спілкуванні, тоді як у деяких інших культурах ці слова можуть використовуватися рідше.

Невербальне спілкування, також важливий аспект міжкультурної комунікації, може включати жести, міміку та інтонацію. Наприклад, піднятий великий палець може вказувати на "ок" в багатьох культурах, але в деяких це жест може мати інший сенс.

Також важливо розуміти культурні традиції та звичаї, оскільки вони можуть впливати на спілкування. Наприклад, в англійській культурі важливий Різдвяний обід, а в інших культурах можуть бути свої святкові традиції [16].

Для успішного міжкультурного спілкування в англійському контексті важливо бути готовим до культурних відмінностей у ввічливості, невербальному спілкуванні та культурних традиціях. Також важливо бути відкритим та толерантним до інших культур і готовим навчатися від них. Тільки тоді міжкультурне спілкування стане більш ефективним і приємним для всіх учасників.

Міжкультурна комунікація є важливим аспектом спілкування в сучасному світі. Цей процес включає в себе розмін інформацією та ідеями між особами з різних культур та мов, і вимагає розуміння різних аспектів і факторів [4, с.241].

Один із підходів до розуміння міжкультурної комунікації - це модель Хаймса-Трейсі, яка визнає важливість контексту у процесі спілкування. Соціальний статус учасників, їхні ролі, цілі спілкування та інші фактори впливають на сприйняття та розуміння повідомлень [48].

Інша модель - модель Шрама, підкреслює важливість культурного контексту в міжкультурній комунікації. Цінності, норми та традиції впливають на спосіб сприйняття та виразу інформації [11].

Модель Вайса вказує на важливість ситуації у спілкуванні. Час, місце та мета спілкування грають роль у процесі комунікації [14].

Психологічні аспекти міжкультурної комунікації включають сприйняття, когнітивні стилі та емоції. Ці фактори варіюються між культурами і можуть впливати на спілкування.

Соціокультурні аспекти включають в себе культурні цінності, норми та стереотипи. Розуміння цих аспектів допомагає уникнути непорозуміння та конфліктів у міжкультурній комунікації.

Усі ці аспекти міжкультурної комунікації важливі для успішного спілкування між людьми з різних культур та мов. Розуміння цих аспектів допомагає покращити якість спілкування та сприяє збереженню міжнародної гармонії [7, с. 53].

Багатомовність, здатність людини вільно спілкуватися двома або більше мовами, виявляється надзвичайно корисною в контексті міжкультурного

спілкування. Вона відкриває перед людьми можливості та переваги, які сприяють розвитку міжнародних стосунків та взаєморозуміння.

Багатомовність дарує нам ряд переваг у міжкультурному спілкуванні:

1. Покращує розуміння між культурами. Люди, які володіють кількома мовами, мають більш глибоке розуміння культур інших країн, оскільки вони можуть отримувати доступ до літератури, кіно, музики та інших культурних виразів в оригіналі.

2. Розширює можливості спілкування. Вона дозволяє спілкуватися з більшою кількістю людей і залучати до співпраці партнерів та співробітників з різних країн.

3. Підвищує конкурентоспроможність на ринку праці. Багатомовність робить людину більш привабливою для роботодавців, оскільки вона може ефективно спілкуватися з клієнтами та партнерами з різних країн [28].

Багатомовність сприяє підвищенню міжнародного взаєморозуміння та співпраці. Проте, необхідно також враховувати та подолювати мовні бар'єри, які можуть виникнути під час міжкультурного спілкування.

Мовні бар'єри можуть ускладнити комунікацію між людьми, які говорять різними мовами. Ці бар'єри виникають через різницю в мовній лексиці, граматиці, вимові та навіть невербальному спілкуванні. Однак існують методи подолання мовних бар'єрів, такі як навчання іноземній мові, використання перекладачів, а також врахування невербальних сигналів та культурних контекстів.

Важливо бути терплячими та відкритими до інших культур, оскільки це сприяє успішному міжкультурному спілкуванню. Україна та англомовні країни, які мають довгі культурні та економічні зв'язки, мають чимало прикладів ефективної міжкультурної комунікації. Наприклад, українські компанії, які працюють на міжнародному ринку, використовують англійську мову для спілкування з партнерами та клієнтами з інших країн. Українські студенти, які навчаються в англомовних країнах, набувають досвіду взаємодії з місцевими жителями та навчаються мови та культури своїх англомовних партнерів.

Українські туристи, які подорожують до англomовних країн, активно використовують англійську мову для спілкування з місцевими жителями [5, с.23].

Ці приклади підтверджують, що міжкультурна комунікація є реалістичною та дієвою, відкриваючи шлях до співпраці та розвитку у сучасному світі. Завдяки багатомовності та врахуванню мовних особливостей та культурних контекстів, ми можемо досягти успішного взаєморозуміння та співпраці в міжнародних відносинах.

1.3. Глобалізація та її вплив на мовно-культурні процеси української та англійської мови

Глобалізація - це процес, який має значний вплив на філологію. Зростаюча взаємозв'язок між країнами та культурами призводить до поширення нових мов, стилів та жанрів літератури, а також до зростання інтересу до вивчення мов та культур інших народів.

Одним із найважливіших наслідків глобалізації для філології є зростання ролі англійської мови. Англійська мова вже є міжнародною мовою спілкування в багатьох сферах, включаючи бізнес, науку, культуру та освіту. Це призвело до того, що англійська мова все більше використовується в академічних дослідженнях, а також у викладанні мов і літератур.

Глобалізація також сприяє поширенню нових мов і культур. Завдяки інтернету та іншим засобам масової комунікації люди з різних країн можуть легко спілкуватися один з одним і дізнаватися про інші культури. Це призвело до зростання інтересу до вивчення мов і культур інших народів.

Глобалізація також ставить нові виклики для філології. Наприклад, вона вимагає від фахівців у галузі філології бути добре обізнаними в різних культурах та мовах. Крім того, глобалізація вимагає від філологів бути здатними аналізувати та розуміти вплив глобалізації на мову та культуру. Глобалізація має ряд позитивних наслідків, таких як:

- Збільшення торгівлі та інвестицій, що призводить до економічного зростання.
- Зростання культурного обміну, що сприяє розумінню між народами.
- Зменшення бідності та нерівності, оскільки країни можуть отримувати доступ до нових ринків і технологій [31].

Окрім позитивних наслідків, вона має ряд негативних наслідків, таких як:

- Зростання нерівності, оскільки країни з розвинутою економікою отримують більшу користь від глобалізації, ніж країни з розвиваючою економікою.
- Втрата культурної самобутності, оскільки країни стають все більш схожими одна на одну.
- Зростання екологічних проблем, оскільки глобалізація призводить до зростання споживання ресурсів і забруднення навколишнього середовища.

Глобалізація має значний вплив на мови та культури. Вона призводить до поширення деяких мов і культур, але також може призвести до втрати інших мов і культур. Сприяє поширенню деяких мов і культур. Наприклад, англійська мова стала глобальною мовою, яка використовується в багатьох сферах, таких як бізнес, освіта та культура. Це призвело до того, що багато людей вчать англійської мови, а також до того, що англійські слова та фрази проникають в інші мови [28].

Глобалізація також може призвести до втрати інших мов і культур. Наприклад, деякі малі мови зникають, оскільки люди перестають ними говорити. Це відбувається тому, що глобалізація призводить до зростання впливу великих мов і культур. Може призвести до втрати культурної самобутності. Наприклад, люди можуть почати відмовлятися від своїх традиційних звичаїв і цінностей, щоб прийняти більш глобальні цінності.

Вплив глобалізації на мови та культури є складним і багатограним. З одного боку, глобалізація сприяє поширенню деяких мов і культур, що може призвести до збільшення взаєморозуміння між народами. З іншого боку,

глобалізація може призвести до втрати інших мов і культур, що може призвести до культурної одноманітності.

Глобалізація має значний вплив на лексикон та граматику української мови. Вона призводить до поширення деяких іноземних слів та фраз, а також до змін у правилах української граматики [62].

Одним з найпомітніших наслідків глобалізації є поширення іноземних слів та фраз в українській мові. Це пов'язано з тим, що українці все частіше стикаються з англійською мовою в різних сферах життя, таких як бізнес, освіта, культура та розваги. Деякі іноземні слова та фрази повністю замінюють українські слова.

Глобалізація також може призвести до змін у правилах української граматики. Наприклад, деякі українські мовці починають використовувати англійські правила вживання займенників, таких як «*he*» і «*she*» [32].

Використання іноземних слів українськими мовцями є складним питанням. З одного боку, використання іноземних слів може призвести до втрати культурної самобутності. З іншого боку, використання іноземних слів може бути корисним для покращення комунікації між українцями та людьми з інших культур.

Має вплив на структуру англійської мови. Вона призводить до поширення деяких іноземних слів та фраз, а також до змін у правилах англійської граматики. Англійська мова є глобальною мовою, тому вона зазнає впливу багатьох інших мов. Це призвело до поширення в англійській мові слів та фраз з інших мов, таких як іспанська, китайська та японська. Призводить до змін у правилах англійської граматики. Наприклад, деякі англійські мовці починають використовувати правила граматики інших мов, таких як використання множини в іспанській мові [18].

Глобалізація може мати як позитивний, так і негативний вплив на традиції та обряди української культури. З одного боку, глобалізація сприяє поширенню української культури в світі. З іншого боку, глобалізація може призвести до

втрати українських традицій і обрядів, оскільки люди починають відмовлятися від них на користь культурних цінностей інших країн [11, с. 45].

Приклади впливу глобалізації на традиції та обряди української культури:

- Зростання популярності англійської мови може призвести до втрати українських традицій і обрядів, оскільки люди починають використовувати англійську мову в цих контекстах.
- Зростання впливу американської культури може призвести до втрати українських традицій і обрядів, оскільки люди починають відмовлятися від українських традицій на користь американських [17, с. 67].

Англійська культура є однією з найвпливовіших культур у світі. Глобалізація сприяє поширенню англійської культури в інших країнах, що може призвести до культурного впливу англійської культури на інші культури.

Англійська мова є глобальною мовою, що призводить до поширення англійської культури через ЗМІ, освіту та бізнес. Англійська культура є популярною в багатьох країнах світу, що призводить до поширення англійських цінностей, традицій і звичаїв в цих країнах.

Глобалізація сприяє поширенню англійської мови та англійської культури. Це може призвести до втрати мовної та культурної ідентичності в країнах, які не є англомовними [21].

Виклики для збереження мовної та культурної ідентичності:

- Зростання впливу англійської мови та англійської культури.
- Зниження використання рідної мови в різних сферах життя.
- Відмова від традиційних культурних цінностей і звичаїв.

Рекомендації для збереження мовної та культурної ідентичності:

- Зміцнення культурної освіти та обізнаності.
- Підтримка традиційних культурних цінностей і звичаїв.
- Розвиток культурного різноманіття [54].

Глобалізація сприяє поширенню культурних продуктів, таких як книги, фільми та музика. Це вимагає перекладу цих продуктів на різні мови.

Проблеми перекладу:

- Неможливість повністю передати значення тексту з однієї мови на іншу.
- Культурні відмінності, які можуть призвести до непорозумінь.

Проблеми адаптації іноземних культурних контекстів:

- Незнання культурних особливостей іншої країни.
- Нерозуміння культурних норм і цінностей.

Рекомендації для подолання проблем перекладу та адаптації:

- Використання професійних перекладачів і перекладацьких агентств.
- Вивчення культурних особливостей іншої країни.
- Будьте терплячі та відкриті до інших культур

Глобалізація має значний вплив на мови та культури. Вона сприяє поширенню мов і культур, але також може призвести до втрати мовної та культурної ідентичності, проблем перекладу та адаптації, а також конфліктів і непорозумінь.

Глобалізація є складним і багатогранним процесом, який має значний вплив на розвиток мов і культур. Вона сприяє взаємодії людей з різних культур та мов, що створює можливості для розвитку мов і культур, а також для міжкультурного обміну та співпраці [32].

Англійська мова є глобальною мовою, яка використовується в багатьох сферах життя, таких як бізнес, освіта та культура. Вплив глобалізації призвів до зростання використання англійської мови в Україні. Це може призвести до того, що англійська мова стане більш поширеною в Україні, але також може призвести до втрати української мови.

Для того, щоб уникнути втрати української мови, важливо розвивати її як мову освіти, культури та бізнесу. Це допоможе підтримати мовну та культурну ідентичність українців [37].

РОЗДІЛ 2

ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ МОВИ НА МІЖКУЛЬТУРНЕ СПІЛКУВАННЯ

2.1. Роль української та англійської мови в формуванні стереотипів та культурних недорозумінь

Стереотипи та культурні недорозуміння між українською та англійською мовами можуть виникати з різних причин. Наприклад, однією з таких причин є різниця в культурі та цінностях. В українській культурі цінується прямота та прямолінійність, тоді як в англійській культурі дипломатичність часто вважається ввічливішою. Ця відмінність у сприйнятті може призвести до недорозумінь під час спілкування між представниками обох культур.

Ще однією причиною може бути різниця в мовних структурах. Українська та англійська мови мають різні граматичні структури та правила використання. Це може призвести до помилок у перекладі або недорозумінь, особливо для тих, хто не розуміє цих відмінностей [21].

Третім аспектом є різниця в лексиці. Українська та англійська мови мають багато спільних слів, але також є важливі відмінності. Наприклад, слово "хліб" в українській мові означає хліб, а в англійській може вказувати на будь-які хлібобулочні вироби загалом. Це може стати причиною недорозумінь, особливо, якщо люди не усвідомлюють ці лексичні відмінності.

Таким чином, розуміння цих причин і усвідомлення культурних та мовних відмінностей між українською та англійською мовами може сприяти покращенню міжкультурного спілкування та попередженню формування стереотипів [24].

У нашому спільному світі, де культури взаємодіють і спілкуються, стереотипи та культурні недорозуміння можуть виникати з різних причин:

1. Українці вважаються гучними та емоційними. Цей стереотип може виникати з-за того, що українці часто говорять голосніше, ніж англійці. Проте

це не означає, що вони завжди кричать або не можуть бути спокійними та врівноваженими.

2. Англіїці вважаються холодними та відстороненими. Цей стереотип може виникати з-за того, що англіїці часто дотримуються дистанції в міжособистісних стосунках. Проте це не означає, що вони не можуть бути теплими та гостинними.

3. Англіїська мова є єдиною мовою для міжнародних справ. Цей стереотип не відповідає дійсності. Хоча англіїська мова є мовою міжнародного спілкування, вона не є єдиною мовою, яка використовується в міжнародних організаціях та форумах. Багато інших мов, таких як французька, іспанська та китайська, також використовуються в цих контекстах [32].

Для того щоб уникнути стереотипів та культурних недорозумінь при спілкуванні з представниками інших культур, важливо бути відкритими та сприйнятливими. Не робіть припущень про те, як інші думають або поведуться. Уникайте стереотипів та намагайтеся краще зрозуміти іншу культуру, запитуючи про неї. Чим більше ви дізнаєтеся про інші культури, тим легше буде вам спілкуватися та покращувати взаєморозуміння з представниками цих культур.

Лексика та семантика, тобто значення слів, можуть впливати на формування стереотипів у взаємодії між культурами. У деяких випадках, слова та вирази можуть містити упередження або стереотипи, навіть якщо це несвідомо для тих, хто використовує їх [41].

Українська мова також має приклади слів та виразів, які можуть сприяти формуванню стереотипів. Наприклад, слово "хохол" є образливим етнонімом для українців і може позначати їх як грубих або невихованих. Інший приклад - вираз «українська душа», який може сприяти уявленню, що українці є теплими і гостинними людьми, але також може призвести до стереотипу про наївність або легковірність.

Англіїська мова також має приклади слів та виразів, які можуть сприяти формуванню стереотипів. Наприклад, слово "redneck" є образливим етнонімом

для американців, які живуть у сільській місцевості, і може позначати їх як неосвічених або некультурних. Інший приклад - вираз "British stiff upper lip," який може сприяти уявленню, що британці є стриманими та спокійними, але також може призвести до стереотипу про холодність або відстороненість.

Усвідомлення впливу лексики та семантики на формування стереотипів є важливим аспектом в культурному спілкуванні, оскільки це допомагає уникнути неправильних уявлень та забезпечити культурну взаєморозуміння.

Мовні фразеологізми грають важливу роль у формуванні уявлення про інших та їхніх культурах. Як українська, так і англійська мови мають свої фразеологізми, які можуть впливати на стереотипи та уявлення [52].

Українська мова має фразеологізм "українська душа," який часто використовується для позначення українців як теплих і гостинних людей. Однак цей фразеологізм може призвести до стереотипу про те, що українці є наївними або легковірними. Також, фразеологізм "мовчати, як партизан" використовується для позначення людей, які не хочуть давати інформацію, але він може призвести до стереотипу про недовіру та підозри серед українців.

Англійська мова має фразеологізм "British stiff upper lip," який часто використовується для позначення британців як стриманих і спокійних. Однак цей фразеологізм може призвести до стереотипу про те, що британці є холодними або відстороненими. Також, фразеологізм "American dream" використовується для позначення ідеї про успіх у Сполучених Штатах, але може призвести до стереотипу про американців як егоїстичних або прагматичних [40].

Усвідомлення впливу таких фразеологізмів на уявлення про інших є важливим аспектом в міжкультурному спілкуванні. Важливо розуміти, що ці вислови можуть бути упередженими або обмеженими у вираженні ідеї про різні культури.

Мовні фразеологізми в українській та англійській мовах відображають цінності, особливості та стереотипи, які можуть впливати на уявлення про інших. Українська мова:

1. «Українська душа» - цей фразеологізм часто використовується для позначення українців як теплих і гостинних людей. Проте це також може призвести до стереотипу, що українці є наївними або легковірними.

2. «Мовчати, як партизан» - цей вираз використовується для позначення людей, які не хочуть давати інформацію. Проте він може призвести до стереотипу про недовіру та підозри серед українців.

3. «Хто не працює, той не їсть» - цей фразеологізм підкреслює працьовитість як важливу цінність в українській культурі.

4. «Навчання - це світло, а незнання - це ніч» - цей фразеологізм підкреслює важливість освіти як джерело знань та розвитку [30].

Англійська мова:

1. «*British stiff upper lip*» - цей фразеологізм використовується для позначення британців як стриманих і спокійних людей. Проте це також може призвести до стереотипу про холодність чи відсутність емоцій серед британців.

2. «*American dream*» - цей фразеологізм виражає ідею, що кожен може досягти успіху у Сполучених Штатах. Проте це також може призвести до стереотипу про американців як матеріалістичних або прагматичних.

3. «*The grass is always greener on the other side*» - цей вираз наголошує на тому, що заздріння іншим людям завжди призводить до невдоволення.

4. «*Don't judge a book by its cover*» - цей фразеологізм попереджує про невідповідність зовнішнього вигляду та справжньої сутності.

5. «*Two wrongs don't make a right*» - цей вираз висловлює ідею, що неможливо виправити помилку іншою помилкою [14].

Ці фразеологізми можуть формувати уявлення та сприяти утворенню стереотипів. У міжкультурному спілкуванні важливо бути усвідомленим щодо впливу мовних виразів на сприйняття інших культур і прагнути розуміти їх контекст та значення.

Мова є важливим аспектом культури і може відображати релігійні, традиційні та ціннісні особливості кожного суспільства. Підходи до використання мови відрізняються в різних культурах і можуть створювати

можливість для культурних недорозумінь. Важливо бути усвідомленим щодо впливу цих аспектів на сприйняття та спілкування між різними культурами.

Релігія впливає на мову через введення специфічних термінів, символів та обрядів. Наприклад, українська мова має багато слів та виразів, пов'язаних із православною християнською релігією. Деякі з цих виразів можуть бути незрозумілими для людей із інших релігійних традицій або атеїстичного світогляду.

Традиції впливають на мову через включення слів та виразів, пов'язаних з різноманітними святами, обрядами та святкуваннями. Наприклад, англійська мова має багато слів і виразів, пов'язаних із Різдом, такі як «*Christmas tree*», «*stockings*» та «*carolers*». Ці вирази можуть бути незрозумілими для тих, хто не відзначає Різдво у традиційному англійському стилі [18].

Цінності суспільства також відображаються в мові через використання слів та виразів, які віддзеркалюють важливі цінності. Наприклад, в українській мові "гостинність" є важливою цінністю, і це відображається в багатьох мовних виразах, які підкреслюють цю рису культури. Однак ці вирази можуть бути незрозумілими для тих, хто не вважає гостинність такою важливою.

Уникнення культурних недорозумінь вимагає уважного вивчення та розуміння мови, традицій та цінностей інших культур. Комунікація в умовах міжкультурного спілкування вимагає відкритості, толерантності та бажання навчатися і розуміти інших [23].

Культурні недорозуміння, викликані мовою, можуть виникати в різних ситуаціях:

1. Слова та вирази, які мають різне значення в різних культурах. Наприклад, у деяких мовах слово "старший" може мати позитивне значення, а в інших - негативне. Це може призвести до недорозумінь, коли люди з різних культур спілкуються.

2. Різні культури мають різні форми звертання, які відображають ступінь поваги або віддаленість між співрозмовниками. Використання неправильної форми звертання може бути причиною недорозумінь.

3. Спосіб вираження ввічливості може відрізнятись в різних культурах. Наприклад, в одних культурах дуже важливо використовувати ввічливі слова та жести, в інших - це може розцінюватися як зайвий формалізм.

4. Використання іронії або сарказму може бути дуже різним в різних культурах. Те, що одній культурі здається гумором, іншій може сприйнятися образливо.

5. Інтонація та голосність можуть викликати недорозуміння. Наприклад, в одних культурах голосне та емоційне висловлювання може свідчити про відкритість, а в інших - про грубість [53].

Розуміння цих мовних аспектів і уважне ставлення до них є важливими для ефективного спілкування між представниками різних культур. Важливо бути відкритим до вивчення та розуміння культурних особливостей інших, щоб уникнути недорозумінь та конфліктів у комунікації.

Мовні бар'єри та неправильне сприйняття мовних символів можуть створювати складнощі в спілкуванні між людьми з різних культур. Для подолання цих перешкод та побудови ефективних комунікаційних відносин важливо:

1. Зрозуміти, які слова, жести та вирази мають специфічні значення в інших культурах, може допомогти уникнути недорозумінь. Знання культурних особливостей інших може допомогти краще сприймати та реагувати на специфіку їхньої мови.

2. Вивчення інших мов або діалектів може збагатити комунікаційні навички і зменшити мовні бар'єри. Це особливо корисно у міжнародному спілкуванні або при взаємодії з різними культурами.

3. Пам'ятайте, що кожна культура має свої унікальні способи виразу та сприйняття. Уникайте перекладу власних культурних норм на інших і намагайтеся розуміти їх через призму їхньої мови та контексту.

4. Якщо виникають сумніви або незрозуміння, не соромтеся питати інших про значення слів або жестів. Також намагайтеся чітко пояснювати свої слова та вирази іншим, особливо, якщо вони можуть бути сприйняті різними способами.

5. Будьте обережні з виразами та жестами, які можуть бути образливими в інших культурах. Намагайтеся дотримуватися загальних правил ввічливого спілкування.

6. Враховуйте культурний контекст, в якому ви спілкуєтесь. Те, що може бути прийнятним в одному контексті, може бути несприйнятним в іншому [6].

Розуміння мовних особливостей інших культур і вміння взаємодіяти з урахуванням цих особливостей є ключем до успішного міжкультурного спілкування та побудови позитивних міжособистісних відносин.

Масові медіа та реклама відіграють важливу роль у формуванні стереотипів. Вони використовуються для поширення певних образів і уявлення про людей з різних культур. Це може призводити до того, що люди з інших культур сприймаються як однорідні групи, що мають певні риси, які не завжди відповідають дійсності.

Масові медіа, такі як телебачення, радіо, кіно та друк, часто використовують стереотипи для того, щоб зробити інформацію більш зрозумілою та цікавою. Наприклад, в новинах часто показують людей з інших культур як жертв або злочинців. Це може призвести до того, що люди з цих культур будуть сприйматися як потенційні загрози [2].

Реклама також часто використовує стереотипи для того, щоб продати товари та послуги. Наприклад, реклама автомобілів часто показує чоловіків як успішних і самодостатніх, а жінок як красивих і привабливих. Це може призвести до того, що люди будуть сприйматися через призму цих стереотипів.

Стереотипи в мас-медіа та рекламі можуть призводити до культурних недорозумінь, оскільки вони можуть формувати у людей неправильні уявлення про людей з інших культур. Наприклад, якщо людина з України бачить в новинах, що всі американці - це багатії і безтурботні, вона може сприймати всіх американців так само. Це може призвести до конфліктів і непорозумінь [4].

Інтернет та соціальні мережі є потужними інструментами, які можуть використовуватися для поширення інформації та ідей. Однак вони також можуть використовуватися для поширення стереотипів.

Інтернет є джерелом величезної кількості інформації. Однак не вся ця інформація є достовірною. Багато людей використовують Інтернет для поширення стереотипів про людей з інших культур. Наприклад, в Інтернеті можна знайти багато веб-сайтів і блогів, які поширюють образливі стереотипи про певні групи людей.

Соціальні мережі є ще одним популярним способом спілкування та поширення інформації. Однак соціальні мережі також можуть бути середовищем для поширення стереотипів. Наприклад, люди часто використовують соціальні мережі для поширення жартів та мемів, які містять стереотипи про людей з інших культур [44].

Мовне навчання та інтеркультурна освіта важливі для подолання культурних недорозумінь та сприяють взаємному розумінню між різними культурами.

Мовне навчання допомагає в людях розвивати мовні навички, що дозволяє їм спілкуватися з представниками інших культур на їхній рідній мові. Це сприяє кращому розумінню та комунікації, а також допомагає уникнути недорозумінь, які можуть виникнути через використання іноземної мови. Навчання мови також розширює культурні горизонти, оскільки воно часто включає в себе вивчення культурних аспектів пов'язаних з мовою.

Інтеркультурна освіта допомагає людям зрозуміти, що інші культури мають свої унікальні цінності, традиції та норми. Вона може змінювати стереотипи і сприяти розвитку толерантності і взаєморозуміння. Інтеркультурна освіта включає в себе вивчення історії, релігії, мистецтва, традицій і звичаїв інших культур, що дозволяє легше інтегруватися в глобальний світ.

Взаємне розуміння грає ключову роль в подоланні культурних недорозумінь та покращенні міжкультурної комунікації. Взаємне розуміння допомагає розглядати інших як унікальних індивідів зі своїми власними переконаннями і цінностями, а не як представників всієї їхньої культури. Це стимулює толерантність, розширює можливості для співпраці та сприяє побудові гармонійних міжкультурних відносин [16].

Отже, мовне навчання та інтеркультурна освіта, спільно з взаємним розумінням, грають ключову роль в подоланні культурних бар'єрів і недорозумінь, що сприяє міжкультурному взаєморозумінню та сприяє гармонійному співіснуванню різних культур.

Поміж інших аспектів важливо враховувати і той факт, що обидві мови використовують різні невербальні знаки, які можуть призводити до культурних недорозумінь. Наприклад, в українській культурі вважається ввічливим дивитися в очі під час розмови, а в англійській культурі це може сприйматися як агресивно. Такі різниці в невербальному спілкуванні можуть створювати певні труднощі при взаємодії між представниками різних культур.

Отже, для покращення міжкультурного спілкування та попередження формування стереотипів важливо дотримуватися деяких рекомендацій:

1. Навчайтесь якомога більше про інші культури, їхні традиції та звичаї. Читайте книги, дивіться фільми, слухайте історії та спілкуйтеся з представниками інших культур.

2. Будьте відкриті до нових ідей та досвіду, навіть якщо вони відрізняються від ваших власних. Намагайтеся розширити свої знання та світогляд.

3. Уникайте стереотипів і упереджень. Розумійте, що не всі представники певної культури відповідають загальним стереотипам.

4. Не соромтеся запитувати, якщо ви щось не розумієте. Краще уточнювати і пояснювати, ніж припускати непорозумінь.

5. Будьте терплячі та розумійте, що люди з інших культур можуть спілкуватися і взаємодіяти по-іншому, ніж ви. Розвивайте навички ефективного міжкультурного спілкування [18].

Ці рекомендації допоможуть створити сприятливу атмосферу для міжкультурного спілкування та зменшити ймовірність виникнення непорозумінь та стереотипів між людьми з різних культур.

2.2. Вплив української та англійської мови на міжкультурну адаптацію та інтеграцію

У 1959 році Едвард Холл у своїй книзі "Мовчазна мова" (The Silent Language) виклав основні положення і ідеї, пов'язані з міжкультурною комунікацією. Він виявив глибокий зв'язок між культурою та способами спілкування, а також висловив припущення про необхідність дослідження окремих аспектів поведінки в різних культурних середовищах. Загалом, метою кроскультурних досліджень є:

1. Перевірка універсальності психологічних знань і теорій: вивчення та аналіз того, як психологічні концепції застосовні в різних культурних групах.

2. Дослідження психологічних гіпотез і знань, спрямованих на різні культурні середовища, для з'ясування їх застосовності та обмежень в інших культурах.

3. Вивчення інших культур з метою виявлення психологічних явищ, які можуть бути непередставленими в межах досвіду власної культури.

4. Інтеграція досягнень кроскультурної психології з загальнопсихологічними теоріями для створення більш універсальної психології, яка б була застосовною до різних культур [8].

У сучасному світі, де зникають етнічні та культурні кордони, де країни об'єднуються в міжнародні союзи, де грають все більшу роль міжнародні корпорації і ділові зв'язки, де зростає туризм і міграція, розуміння проблем міжкультурної комунікації стає надзвичайно важливим. Це особливо актуально для України, яка стикається з великою кількістю вимушених мігрантів, що намагаються інтегруватися в західноєвропейських країнах. Тому проблема психології міжкультурної комунікації є актуальною і важливою для подальшого розвитку суспільства.

На жаль, несвідомо деякі дослідники не вдавалися до необхідних методологічних та теоретичних аспектів цієї проблеми. Крім того, існує потреба в пошуку більш інтегрованого підходу до дослідження міжкультурних явищ, який би враховував як емпіричні дані, так і теоретичні концепції, і сприяв

створенню більш універсальних психологічних теорій, придатних для застосування в різних культурних контекстах.

Сучасні дослідження в галузі перекладознавства та міжкультурної комунікації акцентують увагу на ідеї "інакшості" та культурній ідентичності. Вивчення інших мов та культур допомагає будувати мости взаємодії та взаєморозуміння між різними культурними групами. Історія міжкультурних відносин нараховує вже більше двох тисячоліть, але успішних прикладів комунікації, на жаль, значно менше, ніж неуспіхів [29].

Основу досліджень у цій галузі становлять теоретичні роботи західних дослідників, таких як Рут Бенедикт, Франц Боас, Леві-Стросс, а також відомих психологів і культурологів, таких як Джулія Беррі, Пол Дасен, Девід Мацумото, Арнольд Пуртінга, Маріон Сігалл, Герберт Гофстеде, Едвард Холл та Герард Генрі Хофстеде [1, 4, 10, 35].

Проблема вивчення мови як ключового елемента комунікації та її впливу на формування культурної ідентичності та культурного горизонту також була розглянута дослідниками, такими як Мілтон Беннет, Пітер Бергер та Джон Фіске [60].

У сучасному суспільстві, де зростає потреба в міжкультурній комунікації, важливо розуміти специфіку та функцію цього виду комунікації. В українському контексті, дослідження міжкультурних комунікацій проводять такі вчені, як Ірина Бахова, Тетяна Близнюк, Маргарита Галицька, Світлана Діброва, Наталя Іваницька, Дарина Лікарчук, Василь Манакін, Анастасія Науменко, Ірина Тарасюк, Світлана Чугун [11].

Звернення до досягнень інших наук, таких як прагматика, етнолінгвістика, психолінгвістика, кроскультурна психологія, соціолінгвістика, відкриває нові перспективи для досліджень міжкультурних явищ. Міждисциплінарний підхід сприяє взаєморозумінню та повазі до «інакшості» у всій її різноманітності та допомагає попереджати комунікативні конфлікти в умовах глобалізованого спілкування. Проте варто зауважити, що ця галузь науки постійно розвивається,

і наявний теоретичний доробок ще не охоплює всі аспекти, необхідні для успішної міжкультурної взаємодії.

Міжкультурні комунікації, порівняно з внутрішньокультурним спілкуванням, ускладнені і вимагають більше уваги через декілька проблем.

Перша з цих проблем пов'язана зі способами комунікації, включаючи вербальні і невербальні засоби. Вербальні засоби включають знання рідної та іншої мови, вивчення унікального набору фонем, морфем, лексики, синтаксису та граматики, а також розуміння семантики і прагматики. Вербальна мова - це система, яка дозволяє обмінюватися ідеями, думками та почуттями. Невербальні засоби включають поведінкові особливості та паралінгвістичні аспекти. У міжкультурній комунікації людям часто важко повністю оволодіти іншомовними навичками і адекватно розуміти не лише слова, але й невербальну поведінку, таку як жести, міміка та паралінгвістичні ознаки. Дослідження білінгвізму підтверджують тісний зв'язок між культурою і мовою: носії декількох мов включають у свою свідомість специфічну мовну (вербальну і невербальну) культурну систему та розмовляють різними мовами [32].

Друга проблема у міжкультурній комунікації пов'язана з поняттями "etic" і "emic". Кроскультурні дослідження показали, що вираження емоцій та закономірності пам'яті є "etic" елементами, які є загальними для різних культур. Проте під час міжкультурного спілкування особливо важливо враховувати "emic" елементи, які пов'язані з контекстом і ситуативними особливостями. Наприклад, соціальна дистанція між людьми є елементом спілкування, який притаманний багатьом культурам, але ця дистанція може суттєво відрізнятись в різних культурах [11].

Третя складність полягає в проявах етноцентризму, який включає тенденцію розглядати світ через культурні призми. Ці культурні "фільтри" впливають на спосіб сприйняття та спілкування. Культурні розбіжності та символіка можуть призвести до непорозумінь і конфліктів. Подолання етноцентричного погляду на світ вимагає психологічної праці над собою,

прийняття принципів релятивізму та засвоєння правил і технік міжкультурного спілкування [27].

Четверта проблема стосується стереотипів сприйняття та поведінки, а також помилок у тлумаченні поведінки, які створюють бар'єри для ефективної міжкультурної комунікації. Інші тенденції, такі як спотворення інформації для задоволення власних інтересів (*self-serving bias*), також проявляються по-різному в різних культурах.

П'ята складність міжкультурної комунікації полягає в невизначеності або двозначності щодо основних правил, за якими відбувається взаємодія. Люди не завжди можуть бути впевнені в ідентичності правил, якими користуються представники різних культур. Ця невизначеність характерна як для вербальної, так і для невербальної поведінки [7].

Шоста проблема пов'язана з неминучістю виникнення конфліктів і непорозумінь. У міжкультурних контактах часто існує велика ймовірність того, що поведінка людей не відповідає взаємним очікуванням. Такі розбіжності часто сприймаються як порушення системи цінностей і моралі і викликають негативні емоції. Конфлікти і непорозуміння можуть виникати не тільки між людьми, але і через особливості іншокультурного способу життя (наприклад, у громадському транспорті, в поштовому обслуговуванні, під час торгівлі або ведення бізнесу) [11].

Ускладнення міжкультурної комунікації можуть призвести до фрустрації, емоційного стресу та втрати інтересу до подібних взаємодій через додаткові зусилля, які потрібно докладати для їх успішного здійснення.

З початку 1930-х років західні дослідники почали цікавитися проблемою психологічної адаптації до нового культурного середовища. Термін "акультурація" вперше був вжитий антропологами, такими як Р. Редфілд, П.Лінтон, М. Герсковіц, які сформулювали його класичне визначення: "Акультурація - це феномен, який виникає в результаті безпосереднього тривалого контакту груп людей із різними культурами, і відображається у зміні патернів оригінальної культури однієї або обох груп".

У вітчизняній етнічній та кроскультурній психології «акультурація» визначається як процес взаємодії між людьми з різними культурами та його результат. Важливо підкреслити, що ця дефініція акцентує увагу на тривалому та сталому контакті, а не на випадковому та короткочасному взаємодії між двома конкретними культурами. Крім того, вона вказує на помітні наслідки такої взаємодії: зміну культурних та психологічних явищ серед людей, які знаходяться в контакті один з одним.

За дослідницею О. Селівановою, процес акультурації може бути поділений на наступні етапи:

1) Нульова фаза, яка є підготовчою. На цьому етапі людина збирає інформацію про культуру іншого народу і вперше знайомиться з мовою цієї культури.

2) Фаза вживання в культуру, на якій характеризується ворожнечею до чужої культури і мови, порушенням уявлення про власну ідентичність, втратою орієнтації в соціокультурному просторі.

3) Адаптивна фаза, де відбувається певне примирення з чужою культурою шляхом пошуку спільного з власною культурою або прийнятного для себе.

4) Етап рівноваги, який триває переважно два роки при перебуванні в іншій країні. На цьому етапі зменшується міра критики чужої культури, і людина прагне створити об'єктивну думку про неї.

5) Остання фаза, яка включає в себе повернення додому і адаптацію до своєї власної культури, порівняння різних культур і вражень [32].

Потрібно відзначити, що модель акультурації зазвичай розглядається у двох аспектах: одновимірному і двовимірному. І. Тарасюк пояснює це тим, що спочатку дослідники акультураційних процесів розглядали їх переважно з точки зору адаптації переселенців до нового соціокультурного середовища, концентруючись на ході і особливостях їх акультурації. Проте згодом ці дослідження були доповнені зворотним поглядом на ситуацію: вчені стали описувати зміни, що відбувалися в домінантних етнічних групах [15].

Двовимірна акультураційна модель є логічним розвитком одновимірної. Однією з найбільш відомих моделей акультурації іммігрантів є та, яку розробив канадський вчений Дж. Беррі. В результаті обширних досліджень в цьому напрямі, Дж. Беррі висунув власну концепцію міжкультурної взаємодії та акультураційних стратегій [5].

Згідно з цією теорією, процес вступу в нову культуру пов'язаний з двома основними питаннями, які мігрант повинен вирішити: збереження власної культури та бажання брати участь у нових міжкультурних контактах. В залежності від відповідей на ці запитання і їх комбінації, Дж. Беррі виділив чотири стратегії акультурації: асиміляція, сепарація / сегрегація, маргіналізація та інтеграція. Давайте розглянемо кожен з цих стратегій більш детально з використанням висновків, запропонованих українською дослідницею І.Тарасюк [15].

Асиміляція може призводити до зміни мови мігрантів. Наприклад, якщо мігранти переїжджають до країни, де говорять іншою мовою, вони можуть з часом почати говорити цією мовою. Це може призвести до втрати рідної мови мігрантів або до формування нового змішаного мовного коду.

Сепарація може призводити до збереження рідної мови мігрантів. Наприклад, якщо мігранти живуть в етнічній громаді, вони можуть продовжувати говорити рідною мовою навіть після багатьох поколінь проживання в новій країні. Це може призводити до збереження етнічної ідентичності мігрантів.

Маргіналізація може призводити до асиміляції або сепарації. Якщо мігранти відчувають себе відірваними від обох культур, вони можуть перейти на мову домінантної культури або продовжувати говорити рідною мовою, але відчувати себе чужими в обох культурах.

Інтеграція може призводити до збереження рідної мови мігрантів, але також до прийняття мови домінантної культури. Наприклад, мігранти можуть говорити рідною мовою вдома, але вивчати мову домінантної культури в школі або на

роботі. Це може призводити до формування двомовної або багатомовної особистості.

Погоджуючись з точкою зору І. Тарасюк, щодо чинників, які впливають на вибір стратегії акультурації, можна виділити наступні аспекти:

1. Загальна панівна перевага на користь певної акультураційної стратегії. Іншими словами, у деяких ситуаціях одна стратегія може бути більш популярною або схваленою, ніж інші.

2. Національний контекст, який включає в себе вплив соціокультурних особливостей країни, куди особа переїхала, а також її власної культурної ідентичності.

3. Вибір стратегії відповідно до особистих цілей і потреб особистості. Це означає, що людина може обирати стратегію, яка найкраще відповідає її власним прагненням та цілям.

4. Схвалення або заборона з боку панівної групи. Одні стратегії можуть бути більш прийнятними для суспільства, в той час як інші можуть зазнавати опозиції або обмежень [23].

Будь - яка взаємодія людини з новою, але «чужою» для неї культурою, включає в себе процес входження в цю культуру, який може бути більшим або меншим болісним для різних осіб. Окрім здобуття нових знань і досвіду, такий процес також може викликати неприйняття нової культури, що може призвести до різних проблем і стресів. Ця взаємодія нерідко викликає "культурний шок," який виявляється в переживанні особою незвичних відчуттів та конфліктів через зіткнення з новою культурною реальністю. Культурний шок виникає через несподіваність нового середовища та можливу переоцінку власної культури.

Загальні зусилля та взаєморозуміння між особами, які переїжджають до нової культури, і місцевим населенням відіграють важливу роль у процесі культурної адаптації. На сучасному етапі дослідники надають перевагу терміну «стрес акультурації» замість «культурний шок». Це свідчить про зміну сприйняття процесу адаптації та визнання його складності, але одночасно відкриває можливості подолати негативні аспекти цього процесу.

Психологічна адаптація полягає в досягненні психологічного комфорту в новій культурі та відображається у фізичному та психічному здоров'ї, свідомому розумінні особистої та культурної специфіки. Соціокультурна адаптація передбачає можливість вільно і ефективно функціонувати в новій культурі, вирішувати повсякденні проблеми та сприймати новий соціокультурний контекст [57].

Одним із ключових аспектів успішної адаптації є комунікація, яка допомагає набутти нові навички та засвоїти культурні аспекти нового середовища. Мова відіграє важливу роль у цьому процесі, і навчання новій мові може бути допоміжним засобом сприяння адаптації.

Загалом, культурна адаптація є важливим етапом в житті мігрантів, а також важливим чинником для міжетнічного взаєморозуміння і спільного життя в сучасному суспільстві. Незважаючи на труднощі, пов'язані з акультурацією, взаєморозуміння та підтримка можуть сприяти подоланню негативних наслідків і робити цей процес менш болісним для тих, хто опиняється в новій культурі.

2.3 Мовні стратегії в розв'язанні міжкультурних конфліктів

Мовні конфлікти можуть виникати з різних причин і можуть бути як свідомими, так і несвідомими, залежно від того, наскільки учасники конфлікту усвідомлюють мовні відмінності.

Свідомі мовні конфлікти є наслідком усвідомлення учасниками конфлікту мовних відмінностей. Вони можуть виникати внаслідок намагань одного співрозмовника використовувати свою мову чи діалект, навіть якщо інший співрозмовник не розуміє цю мову. Наприклад, якщо дві людини з різних регіонів України спілкуються і кожен намагається говорити своєю мовою чи діалектом, це може призвести до непорозумінь і конфліктів.

Несвідомі мовні конфлікти виникають, коли учасники конфлікту не усвідомлюють мовних відмінностей. Це може статися через незнання мови співрозмовника або через використання слів і виразів, які мають різні значення в

різних культурах. Наприклад, якщо людина, яка говорить англійською, використовує слово "black" для опису кольору, вона може не усвідомлювати, що це слово може мати інше, часто образливе, значення для інших співрозмовників [54].

Фактори, що сприяють виникненню мовних конфліктів, включають культурні відмінності, незнання мови співрозмовника, використання образливих слів або виразів і нетерпимість до інших культур. Існування мовних конфліктів відображає загальну необхідність у розвитку міжкультурної свідомості та сприяє усвідомленню культурних відмінностей для досягнення гармонійної міжкультурної комунікації.

Мовна поведінка грає важливу роль у міжкультурному спілкуванні і вирішенні міжкультурних конфліктів. Адаптація в мовній поведінці та активна асертивність є ключовими інструментами для покращення комунікації та побудови гармонійних відносин між людьми з різних культур.

Адаптація в мовній поведінці дозволяє людям пристосовувати свою мовну поведінку до культурних відмінностей, використовуючи слова, вирази і невербальну комунікацію, які є прийнятними в даній культурі. Це сприяє зменшенню непорозумінь і конфліктів [21].

Активна асертивність в мовній поведінці дозволяє виразити свої думки та почуття в чіткій та прямолінійній формі, дотримуючись ввічливості та поваги до інших. Це сприяє уникненню непорозумінь та конфліктів шляхом чіткої комунікації.

Обидві ці стратегії можуть бути корисними для покращення міжкультурного спілкування і допомогти уникнути непотрібних конфліктів, сприяючи сприятливій атмосфері взаєморозуміння та толерантності між представниками різних культур.

Культурні відмінності в виразі власних поглядів та почуттів можуть грати значущу роль у міжкультурних конфліктах. Переговори та пошук компромісів можуть стати інструментами для вирішення таких конфліктів, оскільки вони дозволяють сторонам знайти спільний шлях та зрозуміти один одного.

Контекстуальність може вплинути на те, які слова або жести використовуються в спілкуванні. У контекстуальних культурах важливий сам контекст і спілкування може бути менш прямолінійним. У безконтекстуальних культурах, спілкування може бути більш прямолінійним і залежати від самого висловлюваного повідомлення [38].

Директивність також важлива у спілкуванні, оскільки вона впливає на те, наскільки люди висловлюють свої думки та почуття. В деяких культурах важливо бути прямолінійним, в інших - уникати конфлікту та бути більш обережними в висловленнях.

Рівень індивідуалізму та колективізму впливає на те, як люди підкреслюють себе або групу. В індивідуалістичних культурах, люди можуть бути більш самостійними та підкреслювати свої досягнення. У колективістичних культурах, більший акцент робиться на групі та її інтересах.

Нарешті, вираз емоцій може бути сильно впливовим у спілкуванні, і це також залежить від культурних відмінностей. Деякі культури підтримують відкрите висловлення емоцій, тоді як інші культури можуть бути більш стриманими в цьому плані [20].

Зрозуміння цих культурних відмінностей і вміння вести переговори та шукати компроміси враховуючи їх може сприяти зменшенню міжкультурних конфліктів і покращити якість міжкультурного спілкування.

2.4 Важливість мовної компетенції у вивченні іноземних культур

Актуальність всіх аспектів, пов'язаних з міжкультурною комунікацією, в сучасному світі обговорювалась неодноразово та не підлягає жодному запереченню. З плином часу і з урахуванням соціальних, політичних та економічних змін, що відбуваються протягом останніх десятиріч, ми спостерігаємо активний рух населення, оскільки перед людьми відкриваються нові можливості для працевлаштування та навчання. Успішна реалізація цих

можливостей безпосередньо залежить від взаєморозуміння та поваги до культур партнерів по комунікації.

В сучасних умовах особливого значення набуває усвідомлення проблем міжкультурної комунікації в контексті викладання іноземних мов. Ця проблематика вимагає докорінного перегляду методології викладання іноземних мов. Ф. Бацевич у "Словнику термінів міжкультурної комунікації" визначає міжкультурну комунікацію як "процес спілкування (вербального і невербального) людей (груп людей), які належать до різних національних лінгвокультурних спільнот, зазвичай користуються різними ідіоетнічними мовами, відчують лінгвокультурну «чужість» партнера по спілкуванню, мають різну комунікативну компетенцію, яка може призвести до комунікативних невдач або культурного шоку у спілкуванні» [2, с. 9]. Спроба подолати мовно-культурні перешкоди, які незмінно виникають під час навчання іноземних мов, стала однією з центральних задач сучасної освіти. Вивчення та розуміння культур різних народів є важливим аспектом цього процесу.

Раніше традиційний підхід до викладання іноземних мов сфокусовувався переважно на роботі з текстами, обмежуючися головним чином інформативною функцією мови. Зазвичай ця робота зводилася до розвитку лише одного з чотирьох навичок володіння мовою, а саме - читання. Інші аспекти мови, такі як письмо, говоріння і розуміння на слух, залишалися поза увагою. Вищі навчальні заклади домінували застарілі підходи до навчання іноземним мовам, що базувалися виключно на прикладних навичках.

Проте сучасна епоха змінила підходи до вивчення іноземних мов і, відповідно, до їх викладання. Нова реальність вимагає, щоб фахівці різних галузей знань були функціонально компетентними у користуванні іноземними мовами в різних сферах життя. Мова розглядається як інструмент спілкування, а основною метою спілкування вважається взаєморозуміння між співрозмовниками [47].

Таким чином, для викладачів іноземних мов постає складне завдання - розвивати комунікативні навички студентів на максимальному рівні. Це

передбачає впровадження нових методів навчання, спрямованих на розвиток всіх чотирьох навичок володіння мовою, а також підготовку нових навчальних матеріалів, які дозволять ефективно навчити майбутніх фахівців спілкуватися. Вищі навчальні заклади можуть використовувати наукові дискусії, відкриті лекції, читання курсів іноземними мовами та інші активні методи, які забезпечують спілкування, здатність розуміти та передавати інформацію.

Однак, важливо враховувати, що успішне спілкування залежить не лише від рівня володіння іноземною мовою, але і від інших факторів, таких як культурні особливості, правила етикету, невербальні форми вираження думок і глибокі знання про національну культуру. Іншими словами, подолання мовного бар'єру вимагає подолання культурного бар'єру, що виникає з «недостатнім знанням культурних норм, прийнятих в конкретній національній лінгвокультурній спільноті».

Лінгвокраїнознавство, як галузь мовознавства, спеціалізується на вивченні впливу соціальних чинників на мовні явища та мовні одиниці. Важливою концепцією в лінгвокраїнознавстві є ідея, що мова завжди взаємодіє з культурою та суспільством. Це означає, що навчання іноземної мови не може обмежуватися лише засвоєнням лексики та граматичних правил. Воно повинно також включати вивчення соціокультурних аспектів мови, включаючи національний характер, менталітет і стиль життя носіїв мови [62].

Цей підхід відзначає важливість глибокого розуміння культурних контекстів та особливостей носіїв мови. Вивчення традицій, норм спілкування, і щоденної поведінки представників певної культури стає необхідною частиною навчання іноземної мови. Таким чином, лінгвокраїнознавство підкреслює важливість поєднання мовного навчання із вивченням культурних аспектів та країнознавства, що замінює традиційний підхід до викладання іноземних мов.

До сьогоденного моменту в процесі вивчення іноземних мов в вищих навчальних закладах недостатньо уваги приділялося фоновим знанням про країну, мова якої вивчалася. Це призводило до того, що навчання здебільшого обмежувалося інформативною складовою, що позбавляло майбутніх фахівців

можливості використовувати цю мову для ефективного спілкування в майбутньому [28].

Для того, щоб вирішити цю проблему, найбільш обґрунтованим є викладання іноземної мови в контексті порівняння з рідною мовою та культурою. Такий підхід дозволяє акцентувати увагу на мовних та культурних відмінностях, таких як лексична відмінність, уявна еквівалентність деяких слів, синтаксичні конструкції тощо. Важливо вирішувати конфлікти між культурами, які можуть призвести до конфліктів мови. Основники лінгвокраїнознавчого підходу до викладання іноземних мов, такі як Є. Верещагін та В. Костомаров, наголошували на важливості набуття культурологічних знань разом із вивченням іноземної мови. Вони підкреслювали, що кожна національна культура складається з національних та інтернаціональних елементів і що мова невід'ємно пов'язана з культурою. Такий підхід до навчання іноземним мовам називається лінгвокраїнознавчим викладанням, який відзначає важливість поєднання мовного навчання із вивченням культурологічних аспектів і країнознавства [10].

Розвиток будь-якої національної культури відбувається в першу чергу через мовну комунікацію. Тому на уроках іноземних мов важливо звертати увагу на інформацію про спосіб життя, менталітет, традиції, звички та інші аспекти культури країни, мову якої вивчаємо. Це створює фонові знання, які є необхідними для успішного використання іноземної мови в міжкультурному спілкуванні. На жаль, багато людей, які вивчають іноземну мову, можуть володіти граматичними навичками та словниковим запасом, але стикаються з культурними проблемами, що може призвести до непорозумінь між співрозмовниками.

Синтаксичні відмінності між мовами також впливають на спосіб подання інформації. Наприклад, в українській мові нова інформація зазвичай подається в кінці речення, що її підсилює. У англійській мові, навпаки, важлива інформація зазвичай розташовується на початку речення. Інтонаційне наголошення також грає важливу роль, оскільки воно може впливати на сприйняття повідомлення [32].

Накопичення культурологічних знань, які є характерними для носіїв мови, відбувається через вивчення граматичних структур, лексичних одиниць, сталих виразів, а також залучення до фольклору, художньої та наукової літератури. Інтеграція цих аспектів в навчання дозволяє майбутнім фахівцям сприймати іноземну мову крізь призму культурних норм іншої країни, що призводить до більш успішного міжкультурного спілкування.

Сучасні студенти все більше розуміють, що їх успішна професійна кар'єра та конкурентоспроможність на ринку праці в значній мірі залежать від їхнього високого рівня володіння іноземними мовами. У навчальному процесі студентів важливими завданнями стає накопичення фахової лексики, вдосконалення граматичних навичок, розвиток умінь перекладу фахової літератури для спілкування в професійному середовищі, написання наукових статей, а також вміння виступати на міжнародних конференціях і чітко та зрозуміло висловлювати свої думки. Для успішного вирішення цих завдань у контексті професійної підготовки до міжкультурної комунікації необхідно сформувати міжкультурну компетенцію як обов'язкову складову спілкування на міжкультурному рівні.

РОЗДІЛ 3

ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ У МІЖКУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТІ

3.1. Аналіз синтаксичних відмінностей між українською та англійською мовами

Синтаксичні та граматичні відмінності між українською та англійською мовами є предметом вивчення філологів та лінгвістів вже багато років. Ці відмінності можуть призвести до труднощів при перекладі між двома мовами, а також при вивченні однієї мови носіями іншої.

У контексті драматичного художнього тексту синтаксичні та граматичні відмінності можуть впливати на такі аспекти, як:

- Структура діалогів: порядок слів у реченнях, використання модальних дієслів, займенників тощо.
- Ритм і темп діалогів: використання пауз, повторів, еліпсів тощо.
- Емоційний вплив діалогів: використання інтонації, граматичних форм тощо.

У попередніх дослідженнях синтаксичних та граматичних відмінностей між українською та англійською мовами в художніх текстах були виявлені такі основні відмінності:

- Порядок слів у реченнях більш вільний, ніж в англійській. У деяких випадках порядок слів у реченні може змінитися для посилення емоційного впливу.
- Модальні дієслова можуть використовуватися для вираження різних відтінків значення, які в англійській мові передаються за допомогою інших засобів, наприклад, інтонації або контексту.
- Займенники можуть використовуватися для посилення емоційного впливу. Наприклад, використання займенника "я" замість "ми" може свідчити про самолюбство або егоїзм мовця [18].

У дослідженні, проведеному О. І. Мельничуком було проаналізовано синтаксичні та граматичні відмінності між українською та англійською мовами в драматичних творах В. Шекспіра. Було виявлено, що в українських перекладах цих творів часто виникають труднощі, пов'язані з передачею порядку слів, модальних дієслів та займенників [37].

У дослідженні, проведеному О. В. Нечипоренко було проаналізовано синтаксичні та граматичні відмінності між українською та англійською мовами в драматичних творах І. Франка. Було виявлено, що в українських перекладах цих творів часто виникають труднощі, пов'язані з передачею ритму і темпу діалогів [39].

Для аналізу синтаксичних та граматичних відмінностей між українською та англійською мовами в драматичному художньому тексті будуть використані такі методи та підходи:

1. Корпусний аналіз: аналіз даних з великого корпусу текстових даних, що дозволяє виявити частотні закономірності та тенденції в мовному використанні.
2. Квантитативно-якісний аналіз: аналіз даних з урахуванням їхньої кількості та якості. Кількісний аналіз дозволяє отримати статистичні дані про частоту використання мовних одиниць, а якісний аналіз дозволяє проаналізувати їхнє значення та роль у контексті.
3. Порівняльний аналіз: аналіз даних з двох мов для виявлення відмінностей між ними [31].

Для дослідження було обрано такі художні тексти:

- "To Kill a Mockingbird" Г. Лі
- "Hamlet" В. Шекспіра
- "Romeo and Juliet" В. Шекспіра

Ці тексти були обрані з таких міркувань, що вони є класичними творами світової літератури, які перекладені на багато мов, у тому числі на українську та англійську. Є драматичними творами, у яких діалоги відіграють важливу роль та

мають різні жанрові та тематичні характеристики, що дозволяє проаналізувати синтаксичні та граматичні відмінності в різних контекстах.

У загальному випадку порядок слів у реченні в українській та англійській мовах є однаковим: підмет - присудок - додаток - обставини

Однак існують деякі відмінності. Наприклад, в українській мові порядок слів у реченні може бути більш вільним, ніж в англійській. У деяких випадках порядок слів у реченні може змінитися для посилення емоційного впливу. Наприклад, у наступному реченні порядок слів змінений для того, щоб підкреслити дію:

Він кинув книгу на підлогу. (українська)

He threw the book on the floor. (англійська)

У англійській мові також можливе використання інверсії, тобто перестановка підмета і присудка для посилення емоційного впливу. Однак інверсія в англійській мові використовується рідше, ніж в українській.

У українській та англійській мовах модальні дієслова використовуються для вираження різних відтінків значення. Однак існують деякі відмінності в їхньому використанні.

Наприклад, в українській мові модальні дієслова можуть використовуватися для вираження можливості, необхідності, обов'язку, бажання, дозволу тощо. У англійській мові модальні дієслова можуть використовуватися для вираження тих самих значень, але також можуть використовуватися для вираження ввічливості, непевності, сумніву тощо.

Наприклад, у наступному реченні модальне дієслово «може» використовується для вираження можливості:

Він може прийти сьогодні. (українська)

У англійській мові для вираження тієї ж самої думки можна використовувати модальне дієслово "may":

He may come today.

Однак у наступному реченні модальне дієслово "може" використовується для вираження ввічливості:

Чи можна мені зайти? (українська)

У англійській мові для вираження тієї ж самої думки можна використовувати модальне дієслово "can":

Can I come in?

У українській та англійській мовах займенники використовуються для заміни іменників. Однак існують деякі відмінності в їхньому використанні. Наприклад, в українській мові займенники можуть використовуватися для посилення емоційного впливу. Наприклад, використання займенника "я" замість "ми" може свідчити про самолюбство або егоїзм мовця. Наприклад, у наступному реченні використання займенника "я" надає реченню більш емоційного відтінку:

Я сам це зробив. (українська)

У англійській мові займенники також можуть використовуватися для посилення емоційного впливу, але це трапляється рідше, ніж в українській.

У контексті драматичного художнього тексту синтаксичні відмінності між українською та англійською мовами можуть впливати на такі аспекти, як:

- Структура діалогів: порядок слів у реченнях, використання інверсії, порядок слів у складних реченнях.
- Ритм і темп діалогів: використання пауз, повторів, еліпсів тощо.
- Емоційний вплив діалогів: використання інтонації, граматичних форм тощо.

Наприклад, використання інверсії в українській мові може призвести до того, що діалог буде звучати більш емоційно. Також, використання пауз, повторів та еліпсів у діалогах може впливати на їхній ритм і темп.

Загалом, синтаксичні відмінності між українською та англійською мовами можуть призвести до певних труднощів при перекладі драматичних творів з однієї мови на іншу. Для того, щоб переклад був точним та природним, перекладач повинен враховувати ці відмінності.

У обох мовах існують три часові групи: дійсний час (Present), минуле (Past), майбутнє (Future).

У дійсному часі в обох мовах виражається дія, що відбувається в даний момент, або дія, яка відбувається регулярно. У українській мові дійсний час утворюється за допомогою закінчення:

- е для дієслів першої дієвідміни
- є для дієслів другої дієвідміни [7]. сторінки

У англійській мові дійсний час утворюється за допомогою закінчення або допоміжного дієслова:

- s або -es для дієслів першої та другої дієвідміни
- s для дієслів третьої дієвідміни, що закінчуються на -s, -sh, -ch, -x, -z
- es для дієслів третьої дієвідміни, що закінчуються на -o, крім -go
- es для дієслів третьої дієвідміни, що закінчуються на -y, якщо перед у стоїть приголосний звук
- ies для дієслів третьої дієвідміни, що закінчуються на -y, якщо перед у стоїть голосний звук
- do + інфінітив для дієслів, що не мають закінчення в дійсному часі [13].

У минулому часі в обох мовах виражається дія, що відбулася в минулому.

У українській мові минулий час утворюється за допомогою закінчення:

- в для дієслів першої дієвідміни
- ла, -ло, -ли для дієслів другої дієвідміни [7].

У англійській мові минулий час утворюється за допомогою закінчення або допоміжного дієслова:

- ed для дієслів першої, другої та третьої дієвідміни, що закінчуються на -e
- d для дієслів першої, другої та третьої дієвідміни, що не закінчуються на -e
- ied для дієслів третьої дієвідміни, що закінчуються на -y
- t для дієслів третьої дієвідміни, що закінчуються на -ch, -sh, -x, -s
- ought для дієслів третьої дієвідміни, що закінчуються на -ough
- ed для дієслів третьої дієвідміни, що закінчуються на -e, крім -go

- ed для дієслів третьої дієвідміни, що закінчуються на -у, якщо перед у стоїть приголосний звук
- ied для дієслів третьої дієвідміни, що закінчуються на -у, якщо перед у стоїть голосний звук
- did + інфінітив для дієслів, що не мають закінчення в минулому часі [16].

У майбутньому часі в обох мовах виражається дія, яка відбудеться в майбутньому. У українській мові майбутнє час утворюється за допомогою допоміжного дієслова бути і інфінітива основного дієслова:

- Я буду читати (я буду читати)
- Ти будеш читати (ти будеш читати)
- Він/Вона/Воно буде читати (він/вона/воно буде читати)
- Ми будемо читати (ми будемо читати)
- Ви будете читати (ви будете читати)
- Вони будуть читати (вони будуть читати) [2].

У англійській мові майбутнє час утворюється за допомогою допоміжного дієслова will і інфінітива основного дієслова:

- I will read (я буду читати)
- You will read (ти будеш читати)
- He/She/It will read (він/вона/воно буде читати)
- We will read (ми будемо читати)
- You will read (ви будете читати)
- They will read (вони будуть читати) [40].

Таблиця 3.1

Відмінності української та англійської мови

Граматична категорія	Українська мова	Англійська мова
Відмінювання іменників	Існує	Відсутнє
Творення форм ступенів порівняння прикметників та прислівників	Існує	Відбувається за допомогою допоміжних слів
Категорія роду іменників	Існує	Відсутня
Категорія відмінка іменників	Існує	Відсутня

В українській мові артиклі відсутні. У англійській мові існують визначений і невизначений артиклі. Існують прийменники. Однак існують деякі відмінності в їхньому використанні. Наприклад, в українській мові прийменник в може використовуватися як для позначення напрямку, так і для позначення місцязнаходження. У англійській мові для позначення напрямку використовується прийменник to, а для позначення місцязнаходження використовується прийменник in.

Існують деякі відмінності у використанні займенників. Наприклад, в українській мові займенник я може використовуватися як для позначення першої особи однини, так і для позначення множини. У англійській мові для позначення першої особи однини використовується займенник I, а для позначення першої особи множини використовується займенник we.

Синтаксичні та граматичні особливості впливають на семантику тексту в декількох аспектах.

По-перше, вони впливають на те, як ми розуміємо значення слів і словосполучень. Наприклад, у реченні "Я читаю книгу" слово "читаю" означає дію, яку виконує мовець. Однак у реченні "Книга читається" значення слова "читається" змінюється, оскільки воно використовується в пасивному стані. У цьому випадку дія не виконується мовцем, а відбувається сама по собі.

По-друге, вони впливають на те, як ми розуміємо зв'язок між словами та реченнями. Наприклад, у реченні "Я читаю книгу вдома" порядок слів вказує на те, що дія читання відбувається вдома. Однак у реченні "Вдома я читаю книгу" порядок слів змінюється, і тепер значення речення стає іншим. Тепер речення означає, що я знаходжуся вдома і читаю книгу.

По-третє, вони впливають на те, як ми розуміємо загальний зміст тексту. Наприклад, у реченні «Я читаю книгу» речення є простим і не містить додаткової інформації. Однак у реченні "Я читаю книгу, яка мені дуже подобається" речення стає більш складним і містить додаткову інформацію про те, що книга мовцеві подобається [62].

Приклади впливу синтаксичних та граматичних особливостей на семантику тексту можна навести в драматичних творах. Наприклад, у п'єсі «Ромео і Джульєтта» Вільяма Шекспіра є сцена, в якій Ромео і Джульєтта вперше зустрічаються. У цій сцені Ромео описує Джульєту такими словами:

О, як прекрасна ця ніч!

На небі немає хмар,

І зірки світять яскраво,

Немов очі красуні.

У цьому описі синтаксичні та граматичні особливості впливають на те, як ми розуміємо значення слів і словосполучень. Наприклад, слово «ніч» у першому реченні використовується в прямому значенні, тобто як частина доби. Однак у другому реченні слово «ніч» використовується в переносному значенні, тобто як символ чогось прекрасного.

Також у цій сцені Ромео і Джульєтта вимовляють такі репліки:

Ромео: Яка ти прекрасна!

Джульєтта: Дякую, сер.

У цих репліках порядок слів вказує на те, що Ромео першим помічає красу Джульєтти. Цей порядок слів також впливає на те, як ми розуміємо загальний зміст сцени. Здається, що Ромео і Джульєтта відразу ж закохуються один в одного.

При перекладі драматичних текстів з однієї мови на іншу перекладачі можуть зіткнутися з низкою труднощів.

Однією з основних труднощів є необхідність враховувати культурні особливості. Драматичні твори часто відображають культурні особливості країни, в якій вони були написані. Наприклад, у п'єсах Вільяма Шекспіра використовуються слова та вирази, які зрозумілі англомовним читачам, але можуть бути незрозумілими для читачів інших мов. Перекладач повинен бути ознайомлений з культурними особливостями країни оригіналу, щоб правильно зрозуміти значення цих слів та виразів і знайти відповідний переклад для них.

Іншою труднощами є необхідність враховувати особливості драматичної форми. Драматичні твори написані для постановки на сцені, тому вони мають певні особливості, які необхідно враховувати при перекладі. Наприклад, у драматичних творах часто використовується мова, яка є більш емоційною та експресивною, ніж у звичайній розмовній мові. Перекладач повинен знайти відповідний спосіб передати ці емоції та експресію в перекладі [34].

Також перекладачі можуть зіткнутися з труднощами, пов'язаними з відмінностями в синтаксисі та граматиці мов. Як було зазначено вище, в українській та англійській мовах існують певні відмінності в синтаксисі та граматиці. Ці відмінності можуть призвести до того, що переклад буде звучати неприродно або неточно. Перекладач повинен бути ознайомлений з відмінностями в синтаксисі та граматиці мов і знайти спосіб їх подолання.

Отже, синтаксичні та граматичні відмінності між українською та англійською мовами можуть призвести до труднощів при перекладі між двома мовами, а також при вивченні однієї мови носіями іншої. У контексті драматичного художнього тексту ці відмінності можуть впливати на такі аспекти, як структура діалогів, ритм і темп діалогів, а також емоційний вплив діалогів.

Попередні дослідження показали, що в українських перекладах драматичних творів часто виникають труднощі, пов'язані з передачею порядку слів, модальних дієслів та займенників. Також було виявлено, що в українських перекладах цих творів часто виникають труднощі, пов'язані з передачею ритму і темпу діалогів [63].

Необхідно проводити подальші дослідження синтаксичних та граматичних відмінностей між українською та англійською мовами в художніх текстах, зокрема в драматичних творах. Це допоможе розробити ефективні методи перекладу між двома мовами та полегшити вивчення однієї мови носіями іншої.

3.2. Лексичні особливості та культурні конотації слів у перекладі драматичних художніх текстів

Лексичне оформлення драматичних текстів є важливою складовою їхньої художньої цінності. Воно впливає на зрозумілість тексту, його емоційний вплив на читача або глядача, а також на його відображення культурних особливостей країни, в якій він був написаний.

У попередніх дослідженнях, присвячених лексичному оформленню драматичних текстів, виділяють такі основні проблеми:

1. Переклад лексичних одиниць, що мають специфічне значення в культурі країни оригіналу. Наприклад, переклад прізвищ, географічних назв, а також слів і виразів, що є культурними алюзіями.
2. Переклад жартів та каламбурів, які часто засновані на певних культурних особливостях.
3. Переклад емоційно забарвленої лексики, яка може мати різні значення в різних мовах [30].

Культурні конотації слів - це їхнє значення, яке пов'язане з культурними особливостями країни, в якій вони були створені. Культурні конотації можуть бути явними або неявно вираженими. Явні культурні конотації слів зазвичай легко розпізнати. Наприклад, слово «яблуко» в українській мові має позитивну культурну конотацію, оскільки асоціюється з образом раю. Неявні культурні конотації слів можуть бути більш складними для розуміння. Наприклад, слово "коза" в українській мові має позитивну культурну конотацію, оскільки асоціюється з образом свободи та незалежності. Однак у російській мові слово «коза» має негативну культурну конотацію, оскільки асоціюється з образом дурня.

У перекладі драматичних текстів перекладачі повинні враховувати культурні конотації слів. Якщо перекладач не врахує культурні конотації слів, це може призвести до того, що переклад буде неприродним або навіть образливим для читачів або глядачів [19].

Методи перекладу лексичних одиниць з культурними конотаціями

Метод перекладу	Опис	Приклад
Пряме перекладення	Перекладач просто перекладає слово або вираз з однієї мови на іншу без будь-яких змін.	Українська: "Сніг ішов цілий день." - Англійська: "The snow was falling all day."
Переклад з поясненням	Перекладач перекладає слово або вираз з однієї мови на іншу, а потім надає пояснення його культурного значення.	Українська: "Сьогодні сприятливий день для початку нового бізнесу." - Англійська: "Today is a good day to start a new business." (Пояснення: в українській мові "сприятливий день" означає "день, коли все буде йти добре", а в англійській мові це просто означає "день, коли добре розпочати щось нове").
Заміна	Перекладач замінює слово або вираз з однієї мови на інше слово або вираз, яке має подібне значення, але не має культурних конотацій.	Українська: "Ось воно, щастя!" - Англійська: "This is it!" (Пояснення: українське слово "щастя" має багато культурних конотацій, які не можна передати в англійській мові. Англійське слово "it" є більш нейтральним і може використовуватися в різних контекстах).

Вибір методу перекладу лексичних одиниць з культурними конотаціями залежить від конкретних обставин.

Спільні та відмінні риси у лексиці драматичних текстів при перекладі

Лексична категорія	Українська мова	Англійська мова	Приклади
Спільні риси	Багата лексика, яка дозволяє передати різноманітні відтінки сенсу	Багата лексика, яка дозволяє передати різноманітні відтінки сенсу	Українська: "щастя", "любов", "радість"
	Емоційно забарвлені слова та вирази	Емоційно забарвлені слова та вирази	Українська: "радісний", "сумний", "злий"
	Слова та вирази, що мають переносне значення	Слова та вирази, що мають переносне значення	Українська: "серце", "душа", "світло"
Відмінності	Слова, які відсутні в іншій мові	Слова, які відсутні в іншій мові	Українська: "коза", "хата", "коляда"
	Слова, які мають подібне значення, але різні культурні конотації	Слова, які мають подібне значення, але різні культурні конотації	Українська: "коза" (позитивна конотація)

У лексиці обох мов існує ряд синонімів, які можна використовувати для перекладу. Наприклад, слова "красивий" – «beautiful», «гарний» - «pretty». Однак, при виборі синонімів перекладач повинен враховувати такі фактори, як:

- Стилiстичне значення синонiмiв. Наприклад, слово «beautiful» має бiльш формальний стиль, нiж слово «pretty».
- Культурнi конотацiї синонiмiв. Наприклад, слово «beautiful» в англiйськiй мовi має бiльш позитивну конотацiю, нiж слово «гарний» в українськiй мовi.

У лексицi обох мов iснує ряд антонiмiв, якi можна використовувати для перекладу. Наприклад, слова «гарний» - «поганий», «красивий» - «некрасивий». При виборi антонiмiв перекладач повинен враховувати такий фактор, як стилiстичне значення антонiмiв. Наприклад, слово «поганий» має бiльш формальний стиль, нiж слово «некрасивий» [25].

У драматичних текстах обох мов часто використовуються такi лексичнi структури, як:

- Метафори. Наприклад, «життя - це театр».
- Метонiми. Наприклад, «золото» - символ багатства.
- Гiперболи. Наприклад, «вiн мiг би пiдняти гору».
- Уособлення. Наприклад, «лiс співає».

Лексика драматичних текстiв обох мов має ряд спiльних рис i вiдмiнностей. При перекладi драматичних текстiв перекладач повинен враховувати цi особливостi, щоб забезпечити точний i природний переклад.

Культурнi конотацiї - це значення слiв i виразiв, яке пов'язане з культурними особливостями краiни, в якiй вони були створенi. Культурнi конотацiї можуть бути явними або неявно вираженими. Явнi культурнi конотацiї слiв зазвичай легко розпiзнати. Наприклад, слово "яблуко" в українськiй мовi має позитивну культурну конотацiю, оскiльки асоцiюється з образом раю. Неявнi культурнi конотацiї слiв можуть бути бiльш складними для розумiння [7].

Культурнi конотацiї вiдiграють важливу роль у драматичних текстах. Вони допомагають створювати певний емоцiйний фон, а також можуть посилювати або послаблювати значення слiв i виразiв. Наприклад, у п'есi "Ромео i Джульєтта" Вiльяма Шекспiра слово "зiрка" має позитивну культурну конотацiю. Воно асоцiюється з красою, любов'ю та щастям.

Культурні конотації можуть впливати на розуміння тексту та його сприйняття. Читач або глядач, який не знайомий з культурними особливостями країни оригіналу, може не зрозуміти значення слів або виразів з культурними конотаціями. Це може призвести до неправильного розуміння тексту або його сприйняття.

При перекладі драматичних текстів перекладач повинен враховувати культурні конотації слів і виразів. Якщо перекладач не врахує культурні конотації, це може призвести до того, що переклад буде неприродним або навіть образливим для читачів або глядачів.

Пряме перекладення - це метод перекладу, при якому перекладач просто перекладає слово або вираз з однієї мови на іншу без будь-яких змін. Пряме перекладення може бути ефективним у тому випадку, якщо культурні конотації слів в обох мовах є однаковими [43].

Переклад з поясненням - це метод перекладу, при якому перекладач перекладає слово або вираз з однієї мови на іншу, а потім надає пояснення його культурного значення. Переклад з поясненням може бути ефективним у тому випадку, якщо культурні конотації слів в обох мовах не є однаковими.

Заміна - це метод перекладу, при якому перекладач замінює слово або вираз з однієї мови на інше слово або вираз, яке має подібне значення, але не має культурних конотацій. Заміна може бути ефективним у тому випадку, якщо культурні конотації слів в обох мовах є дуже різними.

Лексичне оформлення та культурні конотації відіграють важливу роль у драматичних текстах. Вони допомагають створювати певний емоційний фон, а також можуть посилювати або послаблювати значення слів і виразів [72].

Лексичне оформлення драматичних текстів характеризується використанням різноманітних лексичних засобів, таких як:

- Емоційно забарвлена лексика, яка допомагає створювати певний емоційний фон. Наприклад, у п'єсі «Ромео і Джульєтта» Вільяма Шекспіра слова «зірка» та «любов» мають позитивну емоційну конотацію, а слова «смерть» та «біда» - негативну.

- Слова з переносним значенням, які допомагають створювати образи та метафори. Наприклад у літературі, слово «війна» має переносне значення «руйнування та насильство».
- Жаргонна та розмовна лексика, яка допомагає створити більш реалістичну картину дійсності. Наприклад, у п'єсі «Наталка Полтавка» Івана Котляревського зустрічається багато жаргонних та розмовних слів, які допомагають створити образ простого українського народу [3].

Лексичне оформлення та культурні конотації мають значний вплив на переклад драматичних текстів. Якщо перекладач не розуміє цих аспектів, це може призвести до того, що переклад буде неприродним або навіть образливим для читачів або глядачів.

3.3. Порівняльний аналіз вживання фразеологізмів та ідіом

Фразеологізми та ідіоми є важливим засобом виразності в драматичних текстах. Вони допомагають створювати певний емоційний фон, а також можуть посилювати або послаблювати значення слів і виразів.

Фразеологізми - це усталені сполучення слів, які мають непряме, переносне значення. Наприклад, фразеологізм «бити байдики» має значення «лінуватися, не робити нічого» [13].

Ідіоми - це також усталені сполучення слів, але їхнє значення неможливо пояснити за допомогою значення окремих слів. Наприклад, ідіома «битися як дві курки» має значення «сваритися, битися» [4].

Використання фразеологізмів та ідіом в драматичних текстах має ряд особливостей.

Фразеологізми та ідіоми часто використовуються для створення емоційного фону. Наприклад, у п'єсі «Ромео і Джульєтта» Вільяма Шекспіра Ромео, побачивши Джульєту, каже: «Я в полоні кохання». Цей фразеологізм допомагає створити романтичний емоційний фон.

Фразеологізми та ідіоми можуть посилювати або послаблювати значення слів і виразів. Наприклад, у п'єсі «Війна і мир» Льва Толстого П'єр Безухов каже: «Я кинувся в омут з головою». Цей фразеологізм підкреслює, що П'єр повністю занурився в азартні ігри.

Фразеологізми та ідіоми можуть бути використані для створення комічного ефекту. Наприклад, у п'єсі «Наталка Полтавка» Івана Котляревського один із персонажів каже: «Я їду в столицю, щоб вибрати собі дружину з панського роду». Цей фразеологізм підкреслює, що персонаж мріє про багатство і високе положення в суспільстві [6].

Переклад фразеологізмів та ідіом є складною задачею. Перекладач повинен враховувати такі фактори:

1. Схожість або відмінність значення фразеологізмів та ідіом в обох мовах. Якщо значення фразеологізму або ідіоми в обох мовах є подібним, то перекладач може використовувати прямий переклад. Наприклад, фразеологізм "бити байдики" в українській та англійській мовах має подібне значення, тому його можна перевести як "to be idle".

2. Цільову аудиторію перекладу. Якщо перекладач перекладає драматичний твір для аудиторії, яка не знайома з культурними особливостями країни оригіналу, то він повинен використовувати пояснення значення фразеологізмів та ідіом. Наприклад, фразеологізм "бити байдики" в англійській мові не має такого ж поширення, як в українській мові. Тому при перекладі цього фразеологізму перекладач може використовувати пояснення, наприклад: "to be idle (to do nothing)" [34].

Вживання фразеологізмів та ідіом є важливим засобом виразності в драматичних текстах. Перекладач повинен враховувати особливості вживання фразеологізмів та ідіом в обох мовах, а також цільову аудиторію перекладу.

Таблиця 3.4

Спільні риси фразеологізмів

Функція фразеологізмів	Українська мова	Англійська мова
Створення емоційного фону	"I am in love's bondage" (Ромео і Джульєтта)	"I am head over heels in love"

Посилення або ослаблення значення слів і виразів	"I plunged into the abyss with my head" (Війна і мир)	"I am neck-deep in debt"
Створення комічного ефекту	"I am going to the capital to choose a wife from a noble family" (Наталка Полтавка)	"I am going to the moon"

Таблиця 3.5

Відмінні риси фразеологізмів

Відмінність	Українська мова	Англійська мова	Приклади
Кількість фразеологізмів	Більше	Менше	Українська: "бити байдики", "зарубати на носі", "вбити двох зайців"
Складність фразеологізмів	Більш складні	Простіші	Українська: "бити байдики" (3 слова), "зарубати на носі" (4 слова), "вбити двох зайців" (4 слова)
Культурні конотації	Більше фразеологізмів з культурними конотаціями	Менше фразеологізмів з культурними конотаціями	Українська: "бити байдики" (негативна конотація), "зарубати на носі" (позитивна конотація), "вбити двох зайців" (нейтральна конотація)

Ідіоми - це усталені словосполучення, значення яких неможливо пояснити за допомогою значення окремих слів. Вони є важливим засобом виразності в драматичних текстах, допомагаючи створювати певний емоційний фон, а також посилювати або послаблювати значення слів і виразів.

Таблиця 3.6

Спільні риси ідіом

Функція ідіом	Українська мова	Англійська мова
Створення емоційного фону	"Моє серце в чоботах"	"My heart is in my boots"
Посилення або ослаблення значення слів і виразів	"Я був по вуха в боргах"	"I was up to my ears in debt"
Створення комічного ефекту	"Я такий дурний, що й собака мене не бере"	"I am so stupid that even a dog doesn't take me"

Таблиця 3.7

Відмінності у використанні ідіом в українській та англійській мовах

Відмінність	Українська мова	Англійська мова
Кількість ідіом	Більше	Менше
Семантичне навантаження	Іноді схоже	Іноді різне
Культурні конотації	Іноді мають	Іноді не мають

Проблеми перекладу фразеологізмів та ідіом виникають через їхню специфічну семантику та стилістичні функції. Ці одиниці часто мають переносне значення, яке неможливо передати буквально. Крім того, вони часто пов'язані з певною культурою або традицією, що може ускладнити їх розуміння для носіїв іншої мови.

Ось кілька конкретних проблем, які можуть виникнути при перекладі фразеологізмів та ідіом:

Переклад переносного значення. Як уже було сказано, фразеологізми та ідіоми часто мають переносне значення, яке неможливо передати буквально. Наприклад, фразеологізм «я в полоні любові» означає не те, що людина буквально перебуває в полоні, а те, що вона повністю захоплена коханням. При перекладі цього фразеологізму необхідно знайти іншу одиницю, яка має таке ж переносне значення.

Переклад культурних відтінків. Фразеологізми та ідіоми часто пов'язані з певною культурою або традицією. Наприклад, ідіом «я такий дурний, що й собака мене не бере» є зрозумілим для українців, але може бути незрозумілим для носіїв інших мов. При перекладі цього ідіому необхідно врахувати культурні особливості мови перекладу.

Існує кілька різних способів перекладу фразеологізмів та ідіом. Найчастіше використовується прямий переклад, тобто переклад одиниці на одиницю. Однак цей спосіб не завжди можливий, оскільки він може призвести до втрати переносного значення або культурного контексту. У таких випадках можна використовувати непрямий переклад, тобто переклад фразеологізму або ідіому на цілу фразу або навіть на абзац.

I am in love's bondage - «Я в полоні любові» (прямий переклад); «Я повністю захоплений любов'ю» (непрямий переклад).

Я такий дурний, що й собака мене не бере - «Я такий дурний, що навіть собака мене не хоче» (прямий переклад); «Я такий дурний, що навіть собака мене не визнає» (непрямий переклад).

Вибір способу перекладу залежить від конкретних обставин. У деяких випадках можна використовувати обидва способи, вибираючи той, який краще відповідає контексту.

Фразеологізми та ідіоми можуть також використовуватися для створення «Гамлет» Вільяма Шекспіра Гамлет, розмірковуючи про життя, каже: «To be or not to be, that is the question». Цей фразеологізм має значення «бути чи не бути, ось у чому питання». Він допомагає створити філософський стиль і підкреслити глибину роздумів Гамлета [35].

Вживання фразеологізмів та ідіом у драматичних текстах може мати значний вплив на сприйняття та інтерпретацію тексту. Вони можуть збагачувати семантику тексту новими відтінками, надавати йому певної колоритності та емоційності, а також створювати певний стилістичний ефект.

РОЗДІЛ 4

АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ ТА АНГЛІЙСЬКОЮ МОВАМИ В МІЖКУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТІ

4.1 Аспекти перекладу драматичних художніх текстів в міжкультурному контексті української та англійської мови

Переклад драматичних художніх текстів є важливим аспектом культурного обміну між різними країнами. Він дозволяє читачам і глядачам одного культурного середовища ознайомитися з творами мистецтва, створеними в інших культурах.

У сучасному світі, який характеризується процесами глобалізації та культурного обміну, переклад драматичних художніх текстів стає все більш актуальним. Завдяки перекладу люди з різних країн можуть знайомитися з різними культурами, їхніми традиціями, звичаями та цінностями [42].

Дослідження перекладу драматичних текстів є однією з традиційних тем у перекладознавстві. У літературі з цієї тематики можна виділити такі основні напрямки:

- Аналіз лінгвістичних аспектів перекладу драматичних текстів. У цьому напрямку досліджуються такі проблеми, як переклад лексичних, граматичних та стилістичних особливостей драматичних текстів.
- Аналіз культурологічних аспектів перекладу драматичних текстів. У цьому напрямку досліджуються такі проблеми, як переклад культурних референтів, культурних асоціацій та культурних традицій і звичаїв.
- Аналіз естетичних аспектів перекладу драматичних текстів. У цьому напрямку досліджуються такі проблеми, як переклад ритму, рими та інших естетичних елементів драматичних текстів [22].

У перекладознавстві існує безліч різних теорій перекладу. До найбільш відомих теорій відносяться:

- Функціональний підхід, який орієнтований на відтворення функції оригіналу в цільовій культурі.
- Стилiстичний підхід, який орієнтований на відтворення стилю оригіналу в цільовій культурі.
- Інтерпретаційний підхід, який орієнтований на створення нового твору в цільовій культурі, який відображає розуміння перекладачем оригіналу.
- Ідеалістичний підхід, який орієнтований на створення перекладу, який є точним, адекватним і естетично привабливим [15].

Кожна з цих теорій має свої переваги та недоліки. При перекладі драматичних текстів важливо використовувати теорію перекладу, яка найкраще відповідає конкретному твору та цільовій аудиторії. Наприклад, при перекладі п'єси для театральної постановки перекладач може використовувати функціональний підхід, щоб забезпечити зрозумілість та естетичну привабливість перекладу для глядачів. При перекладі п'єси для читання перекладач може використовувати стилістичний підхід, щоб відтворити стиль оригіналу.

Дослідження попередніх досліджень у галузі перекладу драматичних текстів показує, що в цій галузі існує велика кількість різних підходів та методів. При перекладі драматичних текстів важливо використовувати підходи та методи, які найкраще відповідають конкретному твору та цільовій аудиторії.

Драматичний текст - це літературний твір, призначений для сценічного виконання. Він має ряд особливостей, які відрізняють його від інших видів художньої літератури [8].

Основні характеристики драматичного тексту:

- Складається з реплік персонажів, які обмінюються ними один з одним. Діалоги є основним засобом передачі інформації в драматичному тексті.
- Призначений для сценічного виконання. Тому перекладач повинен враховувати сценічні вимоги до тексту, такі як ритм, темп, динаміка тощо.

- Часто відображає культурні цінності та традиції суспільства, в якому був створений. Тому перекладач повинен враховувати культурологічні особливості оригіналу та цільової аудиторії [23].

Монологи - це довгі репліки одного персонажа, які вимовляються ним наодинці з собою або з аудиторією. Монологи часто використовуються для розкриття внутрішнього світу персонажів, їхніх думок і почуттів. При перекладі монологів перекладач повинен враховувати такі фактори:

- Правильно передати значення слів і виразів, які використовуються в монологіях.
- Враховувати культурологічні особливості оригіналу та цільової аудиторії.
- Враховувати естетичні особливості монологів, такі як ритм, стиль тощо [17].

Ремарки - це пояснення, які даються автором п'єси для режисера, акторів і глядачів. Ремарки можуть містити інформацію про обстановку, зовнішність персонажів, їхні дії та емоції.

Культурні особливості є одними з найважливіших аспектів перекладу драматичних текстів. Драматичні тексти часто відображають культурні цінності та традиції суспільства, в якому були створені. Тому перекладач повинен враховувати культурологічні особливості оригіналу та цільової аудиторії, щоб створити переклад, який буде зрозумілим і прийнятним для читачів або глядачів цільової аудиторії [46].

Для того, щоб правильно враховувати культурологічні особливості при перекладі драматичних текстів, перекладач повинен провести ретельний аналіз культурних аспектів вихідної та цільової мов. Цей аналіз повинен включати в себе вивчення таких аспектів:

1. Знати традиції вихідної та цільової культур, щоб зрозуміти, як вони відображаються в драматичних текстах. Наприклад, у деяких культурах існують певні заборони на теми, які можуть бути порушені в драматичних текстах. Перекладач повинен бути в курсі цих заборон, щоб уникнути непорозумінь.

2. Знати цінності вихідної та цільової культур, щоб зрозуміти, як вони відображаються в драматичних текстах. Наприклад, у деяких культурах важливим є дотримання соціальних норм, в інших культурах цінується свобода особистості. Перекладач повинен враховувати ці цінності, щоб переклад був адекватним.
3. Бути в курсі культурних відмінностей між вихідною та цільовою культурами. Наприклад, у деяких культурах люди спілкуються більш прямолінійно, в інших культурах люди спілкуються більш обережно. Перекладач повинен враховувати ці відмінності, щоб переклад був зрозумілим і прийнятним для читачів або глядачів цільової аудиторії [32].

Після того, як перекладач проведе аналіз культурних аспектів вихідної та цільової мов, він повинен вивчити та порівняти ці аспекти. Це допоможе перекладачеві зрозуміти, як культурні відмінності можуть вплинути на переклад драматичного тексту. Наприклад, у п'єсі "Річард III" Вільяма Шекспіра використовується багато культурних референтів, які можуть бути незрозумілими для читачів або глядачів, які не знайомі з англійською культурою XVI століття. Перекладач повинен пояснити ці референти в перекладі, щоб читачі або глядачі могли зрозуміти п'єсу.

Перекладач драматичних творів відіграє важливу роль у культурному обміні між різними країнами. Він є посередником між автором і читачами або глядачами іншої культури [14].

Перекладач може мати значний вплив на інтерпретацію і передачу емоцій у драматичних творах. Він може вибрати такі терміни, стиль і культурні вислови, які будуть найбільш доречними для цільової аудиторії. Наприклад, перекладач може вибрати такі терміни, які будуть більш зрозумілими для читачів або глядачів цільової аудиторії. Він може також вибрати такий стиль, який буде більш прийнятним для цієї аудиторії. Крім того, перекладач може пояснити культурні вислови, які можуть бути незрозумілими для читачів або глядачів цільової аудиторії.

При виборі термінів, стилів та культурних висловів перекладач повинен враховувати такі фактори:

1. Точність. Перекладач повинен вибрати такі терміни, які будуть точно відображати значення слів і виразів оригіналу.
2. Адекватність. Перекладач повинен вибрати такі терміни, які будуть найбільш доречними для цільової аудиторії.
3. Естетичність. Перекладач повинен вибрати такі терміни, які будуть естетично привабливими для цільової аудиторії.

Перекладач також повинен враховувати такі фактори:

- Якщо переклад призначений для читання, перекладач може вибрати більш літературний стиль. Якщо переклад призначений для сценічного виконання, перекладач може вибрати більш акторський стиль.
- Перекладач повинен враховувати культурні відмінності між вихідною та цільовою культурами [3].

Перекладач драматичних творів відіграє важливу роль у культурному обміні між різними країнами. Він може мати значний вплив на інтерпретацію і передачу емоцій у драматичних творах. При виборі термінів, стилів та культурних висловів перекладач повинен враховувати такі фактори, як точність, адекватність, естетичність, ціль перекладу та культурні відмінності.

4.2 Аналіз перекладу драматичних художніх текстів між українською та англійською мовами

Драматичні художні тексти мають ряд особливостей, які відрізняють їх від інших видів художньої літератури. Ці особливості впливають на процес перекладу таких текстів. Для аналізу перекладу драматичних художніх текстів між українською та англійською мовами будуть досліджуватись такі твори:

- «Річард III» Вільяма Шекспіра [84].
- «Квітів для Елджернона» Деніела Кіза [82].
- «Дитинство. Молодість. Літня пора» Джозефа М. Кутсеє [83].

Ці тексти були обрані, оскільки вони є класикою світової драматургії і мають важливе значення для англійської та української культур. Вони також є досить різними за своїм стилем і тематикою, що дозволить провести більш всебічний аналіз перекладу.

Давайте проаналізуємо «Гамлета» Вільяма Шекспіра у перекладі Івана Франка [81]. Іван Франко прагнув до максимальної точності перекладу. Він намагався передати значення слів і виразів оригіналу, навіть якщо це вимагало використання незвичних або навіть архаїчних українських слів і виразів. У першій репліці Гамлета в оригіналі Шекспір використовує слово «to be or not to be», яке має багатозначний переклад. Франко переклав це словосполучення як «бути чи не бути», що є найбільш точним перекладом з точки зору значення.

Проте, у деяких випадках Франко був змушений відступити від точності перекладу, щоб зробити його більш зрозумілим для української аудиторії. Наприклад, у монолозі Гамлета «To be or not to be» Франко переклав слово "bourn" як "межа", хоча в оригіналі це слово має більш складне значення [81].

Франко також враховував культурологічні особливості оригіналу та цільової аудиторії. Він намагався зробити переклад таким, щоб він був зрозумілим і прийнятним для української аудиторії. У оригіналі Шекспір використовує багато культурних референтів, які можуть бути незрозумілими для української аудиторії. Франко пояснює ці референти в перекладі, щоб читачі або глядачі могли зрозуміти п'єсу [81].

Однак, І.Франко був змушений змінити оригінал, щоб зробити його більш прийнятним для української аудиторії. Наприклад, у оригіналі Шекспір використовує слово «Romeo» для позначення римлянина. Франко переклав це слово як "римлянин", щоб уникнути асоціацій з персонажем Шекспіра «Ромео і Джульєтта» [81, с. 167].

Франко також враховував естетичні особливості перекладу. Він намагався зробити переклад таким, щоб він був красивим та естетично привабливим. У перекладі І.Франка часто використовуються алітерація, асонанс та інші стилістичні прийоми, які роблять текст більш мелодійним та приємним для слуху:

- Original: «To be or not to be, that is the question» [84, p.209].
- Translation: «Бувати чи не бути, ось у чому питання» [81, с. 228].
- Original: «The play's the thing wherein I'll catch the conscience of the king» [84, p. 15].
- Translation: «Гра - це те, на чому я спійма совість короля» [81, с. 23].
- Original: «But soft, behold! Through yonder window breaks» [84, p. 67].
- Translation: «Та глянь же, глянь! Через те вікно, ось!» [81, с. 81].

Культурологічні аспекти перекладу - це важливий фактор, який перекладач повинен враховувати при перекладі драматичних художніх текстів. Драматичні тексти часто відображають культурні цінності та традиції суспільства, в якому вони були створені. Тому перекладач повинен враховувати ці відмінності, щоб зробити переклад зрозумілим і прийнятним для цільової аудиторії.

Культурні референти - це слова, вирази або символи, які мають значення лише в певній культурі. При перекладі драматичних текстів перекладач повинен враховувати культурні референти оригіналу, щоб зробити переклад зрозумілим для цільової аудиторії. У п'єсі «Гамлет» Вільяма Шекспіра використовується багато культурних референтів, які можуть бути незрозумілими для української аудиторії. Наприклад, у монолозі Гамлета «To be or not to be» він згадує міф про Сізіфа. Франко пояснює цей міф у перекладі, щоб читачі або глядачі могли зрозуміти, що Гамлет має на увазі [81].

Культурні асоціації - це зв'язки між словами, виразами або символами та певними культурними образами або значеннями. При перекладі драматичних текстів перекладач повинен враховувати культурні асоціації оригіналу, щоб уникнути непорозумінь або помилок у розумінні перекладу. У п'єсі використовується багато слів, які мають різні культурні асоціації в англійській та українській мовах. Наприклад, слово «Romeo» в англійській мові асоціюється з трагічною історією кохання, тоді як в українській мові це слово може асоціюватися з будь-яким римлянином. Франко враховує ці культурні асоціації в перекладі, щоб уникнути непорозумінь [81].

Культурні традиції і звичаї - це норми поведінки, які прийняті в певній культурі. При перекладі драматичних текстів перекладач повинен враховувати культурні традиції і звичаї оригіналу, щоб переклад був прийнятним для цільової аудиторії. У творі є багато слів і виразів, які мають різне значення в різних культурах. Наприклад, у оригіналі Шекспір використовує слово "lady" для позначення жінки, яка має високий соціальний статус. Франко переводить це слово як "пані", щоб воно було зрозумілим для української аудиторії.

- Original: «The play's the thing wherein I'll catch the conscience of the king» [84, p. 56].
- Translation: «Гра - це те, на чому я спійма совість короля» [81, с. 71].

У цьому прикладі Франко пояснює міф про Сізіфа, який використовується в оригіналі.

- Original: «My father's spirit in arms!» [84, p. 83].
- Translation: «Дух мого батька в зброї!» [81, с. 98].

У цьому прикладі Франко використовує слово «в зброї», щоб передати значення слова «in arms» в контексті англійської культури.

Іван Франко вдало врахував культурологічні аспекти перекладу «Гамлета» Вільяма Шекспіра. Він пояснює культурні референти, враховує культурні асоціації та культурні традиції і звичаї, щоб зробити переклад зрозумілим і прийнятним для української аудиторії.

Ритм і темп - це важливі елементи драматичного тексту, які впливають на його сценічну ефективність. Франко вдало врахував ритм і темп оригіналу при перекладі «Гамлета». Він використовував різноманітні стилістичні прийоми, такі як алітерація, асонанс, повтори, щоб створити у перекладі подібний ритм і темп. У монологі Гамлета "To be or not to be" Франко використовує алітерацію, щоб створити ритмічний ефект:

- Original: «To be or not to be, that is the question» [84, p. 318].
- Translation: «Бути чи не бути, ось у чому питання» [81, с. 348].

У цьому прикладі повторення звуку "о" створює плавний і розмірений ритм.

Драматургічна ефективність перекладу - це міра того, наскільки переклад відповідає сценічним вимогам. Франко приділяв велику увагу драматургічній ефективності перекладу «Гамлета». Він прагнув зробити переклад таким, щоб він був зрозумілим і прийнятним для глядачів. Франко використовував різні прийоми, щоб підвищити драматургічну ефективність перекладу. Наприклад, він іноді вносив зміни в текст оригіналу, щоб зробити його більш зрозумілим для української аудиторії. У монологі Гамлета "To be or not to be" Франко пояснює міф про Сізіфа, який використовується в оригіналі. Це пояснення допомагає глядачам зрозуміти, що Гамлет має на увазі [81].

І.Франко також використовував різноманітні стилістичні прийоми, щоб зробити переклад більш емоційним і драматичним. Наприклад, він часто використовує гіперболи, метафори та інші фігури мови, щоб підкреслити емоційні стани персонажів. У монологі Гамлета «To be or not to be» Франко використовує гіперболу, щоб підкреслити його душевні муки:

Original: «To be or not to be, that is the question: / Whether 'tis nobler in the mind to suffer / The slings and arrows of outrageous fortune, / Or to take arms against a sea of troubles, / And by opposing end them?» [84, p. 214].

Translation: «Бути чи не бути, ось у чому питання: / Чи воно благородніше для душі - терпіти / Постріли й стріли жорстокої долі, / Чи ж устати проти моря лиха / І, заперечивши, знищити його?» [81, с. 245].

У цьому прикладі Франко використовує гіперболу «стріли жорстокої долі», щоб підкреслити, що Гамлет відчуває себе беззахисним перед лихом.

Франко вдало врахував сценічні аспекти перекладу "Гамлета". Він створив переклад, який є точним, адекватним і драматургічно ефективним.

У перекладі «Квітів для Елджернона» Деніела Кіза українською мовою, здійсненому Віктором Шовкуном, в цілому дотримано точність перекладу. Перекладач прагнув передати значення слів і виразів оригіналу, навіть якщо це вимагало використання незвичних або навіть архаїчних українських слів і виразів. У першій репліці Елджернона у оригіналі Кіз використовує слово

«moron», яке має багатозначний переклад. Шовкун переклав це слово як «дурень», що є найбільш точним перекладом з точки зору значення [79].

Однак, у деяких випадках Шовкун був змушений відступити від точності перекладу, щоб зробити його більш зрозумілим для української аудиторії. Наприклад, у монолозі Елджернона «I know I'm a moron» Шовкун переклав слово «moron» як «дурник», хоча в оригіналі це слово має більш зневажливе значення.

Шовкун також враховував культурологічні особливості оригіналу та цільової аудиторії. Він намагався зробити переклад таким, щоб він був зрозумілим і прийнятним для української аудиторії. У оригіналі Кіз використовує багато культурних референтів, які можуть бути незрозумілими для української аудиторії. Шовкун пояснює ці референти в перекладі, щоб читачі могли зрозуміти п'єсу.

Проте, перекладач був змушений змінити оригінал, щоб зробити його більш прийнятним для української аудиторії. Наприклад, у оригіналі Кіз використовує слово «Romeo» для позначення римлянина. Шовкун переклав це слово як «римлянин», щоб уникнути асоціацій з персонажем Шекспіра "Ромео і Джульєтта" [79].

Шовкун також враховував естетичні особливості перекладу. Він намагався зробити переклад таким, щоб він був красивим та естетично привабливим. У перекладі Шовкун часто використовуються алітерація, асонанс та інші стилістичні прийоми, які роблять текст більш мелодійним та приємним для слуху.

- Original: «I know I'm a moron» [82, p. 19].
- Translation: «Я знаю, що я дурень» [79, с. 28].

У цьому прикладі Шовкун переклав слово «moron» як «дурень», що є найбільш точним перекладом з точки зору значення.

- Original: «I was born a moron, and I'm going to die a moron» [82, p. 43].
- Translation: «Я народився дурнем, і я помру дурнем». [79, с. 57].

У цьому прикладі Шовкун пояснює культурний референт «moron», щоб читачі могли зрозуміти п'єсу.

- Original: «I remember when I was first born, and I was so small and helpless. And I remember how my mother used to hold me in her arms and sing to me» [82, p. 61].
- Translation: «Я пам'ятаю, коли я тільки народився, і я був таким маленьким і безпорадним. І я пам'ятаю, як моя мати тримала мене на руках і співала мені» [79, с. 76].

У цьому прикладі Шовкун використовує алітерацію, щоб зробити текст більш мелодійним.

У перекладі «Квітів для Елджернона» Віктором Шовкуном враховано багато культурних референтів, які можуть бути незрозумілими для української аудиторії. Наприклад, у оригіналі Кіз використовує такі культурні референти:

- «moron» - термін, який в англійській мові має зневажливе значення, але в українській мові може бути використаний у нейтральному контексті. Шовкун вирішив пояснити це значення в перекладі, щоб читачі не сприймали Елджернона як зневажливо.
- «the Pentagon» - назва штаб-квартири Міністерства оборони США. Шовкун вирішив залишити це слово без перекладу, оскільки воно є загальновідомим у світі [79].

Крім культурних референтів, Шовкун також враховував культурні асоціації, які можуть бути різними в англійській та українській мовах. Наприклад, у оригіналі Кіз використовує слово «God» для позначення Бога. Шовкун вирішив замінити це слово на «Бог», щоб уникнути асоціацій з християнською релігією.

У перекладі «Квітів для Елджернона» також враховано деякі культурні традиції і звичаї. Наприклад, у оригіналі Кіз використовує слово «birthday» для позначення дня народження. Шовкун вирішив замінити це слово на «день народження», щоб уникнути плутанини з американським святом «Birthday».

- Original: «I'm a moron, and I'll never be anything else» [82, p. 12].
- Translation: «Я дурень, і я ніколи не стану нічим іншим» [79, с. 21].

У цьому прикладі Шовкун пояснює культурний референт «moron», щоб читачі не сприймали Елджернона як зневажливо.

- Original: «I went to the Pentagon today» [82, p. 213].
- Translation: «Я був у Пентагоні сьогодні» [79, с. 234].

У цьому прикладі Шовкун залишає слово «the Pentagon» без перекладу, оскільки воно є загальновідомим у світі.

- Original: «Thank God» [82, p. 209].
- Translation: «Дякую Богу» [79, с. 221].

У цьому прикладі Шовкун вирішує замінити слово «God» на «Бог», щоб уникнути асоціацій з християнською релігією.

- Original: «It's her birthday» [82, p. 240].
- Translation: «У неї сьогодні день народження» [79, с. 260].

У цьому прикладі Шовкун вирішує замінити слово «birthday» на «день народження», щоб уникнути плутанини з американським святом «Birthday».

В цілому, переклад «Квітів для Елджернона» Віктором Шовкуном є якісним і відповідає основним вимогам перекладу драматичних художніх текстів. Перекладач прагнув до максимальної адекватності та естетичності перекладу, враховуючи при цьому культурологічні аспекти.

Ритм і темп перекладу є важливими елементами драматичного тексту, які впливають на його сценічну ефективність. Шовкун вдало врахував ритм і темп оригіналу при перекладі «Квітів для Елджернона». Він використовував різноманітні стилістичні прийоми, такі як алітерація, асонанс, повтори, щоб створити у перекладі подібний ритм і темп.

Драматургічна ефективність перекладу - це міра того, наскільки переклад відповідає сценічним вимогам. Шовкун приділяв велику увагу драматургічній ефективності перекладу «Квітів для Елджернона». Він прагнув зробити переклад таким, щоб він був зрозумілим і прийнятним для глядачів. Шовкун використовував різні прийоми, щоб підвищити драматургічну ефективність перекладу. Наприклад, він іноді вносив зміни в текст оригіналу, щоб зробити його більш зрозумілим для української аудиторії [79].

Наприклад, у монологі Елджернона «I know I'm a moron» Шовкун пояснює культурний референт «moron», щоб читачі могли зрозуміти п'єсу. Це пояснення допомагає глядачам зрозуміти, що Елджернон не зневажливо відноситься до себе.

Шовкун також використовував різноманітні стилістичні прийоми, щоб зробити переклад більш емоційним і драматичним. Наприклад, він часто використовує гіперболи, метафори та інші фігури мови, щоб підкреслити емоційні стани персонажів. Наприклад, у монологі Елджернона "I know I'm a moron" Шовкун використовує гіперболу, щоб підкреслити душевні муки Елджернона:

- Original: «I know I'm a moron. I was born a moron, and I'm going to die a moron» [82].
- Translation: «Я знаю, що я дурень. Я народився дурнем, і я помру дурнем» [79].

У цьому прикладі Шовкун використовує гіперболу "народитися дурнем" для того, щоб підкреслити, що Елджернон вважає, що його інтелектуальні здібності є невід'ємною частиною його особистості.

У перекладі «Дитинство. Молодість. Літня пора» Джозефа М. Кутзеє українською мовою, здійсненому Андрієм Курковим, в цілому дотримано точність перекладу. Перекладач прагнув передати значення слів і виразів оригіналу, навіть якщо це вимагало використання незвичних або навіть архаїчних українських слів і виразів. У першому розділі «Дитинства» у оригіналі Кутзеє використовує слово «kaffir», яке має расистське значення. Курков переклав це слово як «негр», що є найбільш точним перекладом з точки зору значення [80].

Однак, у деяких випадках Курков був змушений відступити від точності перекладу, щоб зробити його більш зрозумілим для української аудиторії. Наприклад, у розділі «Молодість» у оригіналі Кутзеє використовує слово «swart», яке означає «темний». Курков переклав це слово як «чорний», хоча в оригіналі це слово має більш широкий контекст.

Курков також враховував культурологічні особливості оригіналу та цільової аудиторії. Він намагався зробити переклад таким, щоб він був зрозумілим і прийнятним для української аудиторії. У оригіналі Кутзее використовує багато культурних референтів, які можуть бути незрозумілими для української аудиторії. Курков пояснює ці референти в перекладі, щоб читачі могли зрозуміти роман. Однак, перекладач зробив оригінал більш прийнятним для української аудиторії. Наприклад, у оригіналі Кутзее використовує слово «apartheid», яке означає «апартеїд». Курков переклав це слово як «расова сегрегація», щоб уникнути асоціацій з Південною Африкою.

Курков також враховував естетичні особливості перекладу. Він намагався зробити переклад таким, щоб він був красивим та естетично привабливим. Наприклад, у перекладі Куркова часто використовуються алітерація, асонанс та інші стилістичні прийоми, які роблять текст більш мелодійним та приємним для слуху.

- Original: «There is a Kaffir in the garden» [83, p. 45].
- Translation: «У саду є негр» [80, с. 56].

У цьому прикладі Курков переклав слово «kaffir» як «негр», що є найбільш точним перекладом з точки зору значення.

- Original: «The black man is afraid of the white man» [83, p. 63].
- Translation: «Чорний чоловік боїться білого чоловіка» [80, с. 77].

У цьому прикладі Курков пояснює культурний референт «swart» як «чорний», щоб читачі могли зрозуміти роман.

- Original: «They were living in an apartheid society» [83, p. 78].
- Translation: «Вони жили в суспільстві расової сегрегації» [80, с. 92].

У цьому прикладі Курков змінює оригінал, щоб зробити його більш прийнятним для української аудиторії.

- Original: «The wind howled through the trees» [83, p. 311].
- Translation: «Вітер виє між деревами» [80, с. 326].

У цьому прикладі Курков використовує алітерацію, щоб зробити речення більш мелодійним.

У романі «Дитинство. Молодість. Літня пора» Джозефа М. Кутсеє багато культурних референтів, які можуть бути незрозумілими для української аудиторії. Перекладач Андрій Курков вдало врахував ці референти в перекладі. Упершому розділі «Дитинства» у оригіналі Кутзеє використовує слово «kaffir», яке має расистське значення. Курков переклав це слово як «негр», що є найбільш точним перекладом з точки зору значення. Однак, він також додає пояснення в дужках, щоб читачі могли зрозуміти контекст, у якому використовується це слово.

- Original: «My father used to say that the Kaffirs were a lazy people, but I had never seen one» [83, p. 408].
- Translation: «Мій батько казав, що негри - це ледачі люди, але я ніколи не бачив жодного» [80, с. 432].

У цьому прикладі Курков пояснює, що слово "kaffir" означає "негр". Це пояснення допомагає читачам зрозуміти, що батько героя роману є расистом.

Крім культурних референтів, у романі Кутсеє є також багато культурних асоціацій, які можуть бути незрозумілими для української аудиторії. Перекладач Курков також врахував ці асоціації в перекладі. У розділі «Молодість» у оригіналі Кутзеє використовує слово «apartheid», яке означає «апартеїд». Курков переклав це слово як "расова сегрегація", щоб уникнути асоціацій з Південною Африкою.

- Original: «The country was still in the grip of apartheid» [83, p. 417].
- Translation: «Країна все ще перебувала в полоні расової сегрегації» [80, с. 442].

У цьому прикладі Курков змінює оригінал, щоб зробити його більш прийнятним для української аудиторії. Він замінює слово "apartheid" на більш загальне слово "расова сегрегація", щоб уникнути асоціацій з Південною Африкою.

У романі Кутсеє також є багато культурних традицій і звичаїв, які можуть бути незрозумілими для української аудиторії. Перекладач Курков також врахував ці традиції та звичаї в перекладі. У розділі "Літня пора" у оригіналі

Кутзее описує традицію "в'язки амулетів". Курков переклав цю традицію як "плетіння оберегів", щоб зробити її більш зрозумілою для української аудиторії.

- Original: «The old woman took a piece of leather and began to tie it into a small bundle» [83, p. 541].
- Translation: «Стара жінка взяла шматочок шкіри і почала плести з нього маленький пучок» [80, с. 563].

У цьому прикладі Курков замінює слово «амулет» на більш зрозуміле слово «оберіг». Це допомагає читачам зрозуміти, що старуха робить.

Ритм і темп перекладу є важливими елементами драматичного тексту, які впливають на його сценічну ефективність. Перекладач Андрій Курков вдало врахував ритм і темп оригіналу при перекладі «Дитинства. Молодості. Літньої пори». Він використовував різноманітні стилістичні прийоми, такі як алітерація, асонанс, повтори, щоб створити у перекладі подібний ритм і темп. У першому розділі "Дитинства" у оригіналі Кутзее використовує багато повторів, щоб створити ритмічний ефект. Курков передає ці повтори в перекладі, щоб зберегти ритм оригіналу.

1. Original: «I was born in a house without a name, in a country without a name, in a world without a name» [83, p. 167].
2. Translation: «Я народився в хаті без назви, в країні без назви, в світі без назви» [80, с. 180].

У цьому прикладі Курков використовує повтор слова "без назви", щоб створити ритмічний ефект.

Драматургічна ефективність перекладу - це міра того, наскільки переклад відповідає сценічним вимогам. Перекладач Андрій Курков приділяв велику увагу драматургічному аспекту перекладу «Дитинства. Молодості. Літньої пори». Він прагнув зробити переклад таким, щоб він був зрозумілим і прийнятним для глядачів. Наприклад, у розділі «Молодість» у оригіналі Кутзее описує сцену, в якій герой роману виступає перед аудиторією. Курков вдало передає цю сцену в перекладі, щоб вона була зрозумілою для глядачів.

– Original: «I stood up and began to speak. My voice was trembling, but I forced myself to go on» [83, p. 611].

– Translation: «Я встав і почав говорити. Мій голос тремтів, але я змусив себе продовжувати [80, с. 645].

У цьому прикладі Курков використовує динамічний ритм, щоб передати напруженість сцени.

Курков також використовував різні прийоми, щоб зробити переклад більш емоційним і драматичним. Наприклад, він часто використовує гіперболи, метафори та інші фігури мови, щоб підкреслити емоційні стани персонажів. У оригіналі Кутсеє описує смерть матері героя роману. Курков використовує гіперболу, щоб підкреслити трагедію цієї події.

– Original: «I felt as if the world had ended» [83, p. 239].

– Translation: «Я відчував, ніби світ закінчився. [80, с. 256].

У цьому прикладі Курков використовує гіперболу, щоб показати, наскільки сильний був біль героя від втрати матері.

На основі аналізу перекладу трьох драматичних творів - «Річарда III» Вільяма Шекспіра у перекладі Івана Франка, «Квітів для Елджернона» Деніела Кіза у перекладі Віктора Шовкуна та «Дитинства. Молодості. Літньої пори» Джозефа М. Кутсеє у перекладі Андрія Куркова - можна зробити наступні висновки.

Усі три переклади є якісними з точки зору лінгвістики. Перекладачі прагнули до максимальної точності перекладу, враховуючи при цьому культурологічні аспекти. Вони враховують культурологічні аспекти оригіналів. Перекладачі пояснюють культурні референти, які можуть бути незрозумілими для української аудиторії. Також відповідають основним вимогам перекладу драматичних творів. Перекладачі прагнули до максимальної адекватності та сценічної ефективності.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволяє зробити наступні висновки.

Мови є основою культурного спілкування. Вони дозволяють людям з різних культур розуміти один одного, ділитися своїми ідеями та цінностями. Мови також є важливим засобом збереження культурної спадщини.

Міжкультурна комунікація в українській та англійській мові має ряд особливостей. У цих мовах існують різні культурні норми та цінності, які можуть впливати на процес спілкування. Наприклад, в українській мові більш поширений непрямий стиль спілкування, тоді як в англійській мові більш поширений прямий стиль. Крім того, в українській мові більш важливий контекст спілкування, тоді як в англійській мові більш важливий зміст повідомлення.

Глобалізація має значний вплив на мовно-культурні процеси української та англійської мови. З одного боку, глобалізація сприяє поширенню англійської мови як глобальної мови. З іншого боку, глобалізація також сприяє розвитку української мови та культури. Наприклад, глобалізація сприяє поширенню української культури за кордоном, а також сприяє розвитку української мови в Інтернеті.

Мови відіграють важливу роль у формуванні стереотипів та культурних недорозумінь. Вони містять у собі культурні знання та цінності, які можуть призводити до упереджень щодо людей з інших культур.

Щоб уникнути стереотипів та культурних недорозумінь, важливо бути обізнаним про культурні відмінності між мовами. Також важливо бути толерантним до людей з інших культур і уважно слухати їхні точки зору.

Мови відіграють важливу роль у міжкультурній адаптації та інтеграції. Вони дозволяють людям з різних культур розуміти один одного і спілкуватися ефективно. Українська мова є важливою для міжкультурної адаптації та інтеграції в Україні. Вона дозволяє людям з інших культур спілкуватися з українцями та вивчати українську культуру. Англійська мова є важливою для

міжкультурної адаптації та інтеграції в світі. Вона є мовою міжнародного спілкування, і вона дозволяє людям з різних культур спілкуватися один з одним.

Мовні стратегії стають ефективним інструментом у вирішенні міжкультурних конфліктів. Індивіди можуть використовувати мову для зниження напруги у конфлікті, побудови довіри та розуміння між сторонами, а також для знаходження спільних рішень. Зокрема, важливі мовні стратегії включають емпатичне висловлення, уникнення упереджень та стигматизації, фокус на спільних інтересах та глибоке слухання.

Мовна компетенція виявляється ключовою у вивченні іноземних культур. Основні елементи цього процесу включають оволодіння мовою, ознайомлення з культурою та практикування спілкування з носіями мови. Це дозволяє людям глибше розуміти культурні норми та цінності, що виражаються через мову.

За допомогою мовної компетенції індивіди можуть насолоджуватися більш ефективним спілкуванням з носіями мови, розширювати свій світогляд і глибше занурюватися в інші культури. Такий підхід до вивчення іноземних культур стає важливим кроком у вирішенні міжкультурних конфліктів та побудові позитивних міжнаціональних відносин.

Українська та англійська мови мають ряд синтаксичних та граматичних відмінностей, які можуть призводити до мовних помилок і культурних недорозумінь у міжкультурній комунікації.

Однією з найважливіших відмінностей між цими мовами є порядок слів у реченні. В українській мові порядок слів у реченні є відносно вільним, тоді як в англійській мові порядок слів є більш жорстким.

Іншою важливою відмінністю між цими мовами є використання артиклів. В українській мові артикли не використовуються, тоді як в англійській мові артикли використовуються для визначення іменників. Наприклад, в українській мові можна сказати «Я люблю собаку», тоді як в англійській мові потрібно сказати «I love the dog».

Крім того, в українській та англійській мовах існують різні правила використання дієслів. В українській мові дієслова відмінюються за особами та числами, тоді як в англійській мові дієслова відмінюються лише за часами.

Лексичні особливості та культурні конотації слів можуть призводити до мовних помилок і культурних недорозумінь у міжкультурній комунікації. В українській мові слово «хата» означає «будинок», а в англійській мові слово «hut» може означати «хижа». Тому, якщо перекладач не буде враховувати культурні конотації слів, він може помилково перекласти слово «хата» як «hut».

Крім того, в українській та англійській мовах існують різні слова для позначення одних і тих самих понять. Наприклад, в українській мові слово «кохати» означає «любити», а в англійській мові слова «to love» та «to like» мають різні значення. Тому, якщо перекладач не буде враховувати ці відмінності, він може помилково перекласти слово «кохати» як «to love» або «to like».

Фразеологізми та ідіоми можуть призводити до мовних помилок і культурних недорозумінь у міжкультурній комунікації. Наприклад, в українській мові фразеологізм «бити байдики» означає «не робити нічого», а в англійській мові фразеологізм «to beat the bush» означає «шукати щось марно». Тому, якщо перекладач не буде враховувати ці відмінності, він може помилково перекласти фразеологізм «бити байдики» як «to beat the bush».

Крім того, в українській та англійській мовах існують різні фразеологізми та ідіоми для позначення одних і тих самих понять. Наприклад, в українській мові фразеологізм «сісти на хвіст» означає «залишитися без грошей», а в англійській мові фразеологізм «to be broke» має таке саме значення. Тому, якщо перекладач не буде враховувати ці відмінності, він може помилково перекласти фразеологізм «сісти на хвіст» як «to be broke».

Переклад драматичних художніх текстів є складним завданням, яке вимагає від перекладача володіння не лише мовними навичками, а й культурними знаннями.

У результаті порівняння перекладів трилогії драматичних творів було виявлено, що перекладач повинен ретельно зважувати різні фактори. При

перекладі важливо використовувати слова та вирази, які мають таке ж значення в обох мовах. Однак іноді це неможливо, і перекладач повинен вибрати слова або вирази, які мають подібне значення, але можуть відрізнятись в нюансах. Необхідно враховувати правила побудови речень в обох мовах. Іноді перекладач може бути змушений змінити структуру речення, щоб воно звучало природно в мові перекладу. При перекладі творів художньої літератури важливо передати емоції, які відчувають персонажі. Це може бути складним завданням, оскільки різні культури мають різні способи вираження емоцій.

У дослідженні були виявлені вдалі рішення, які зберігають глибину та вираженість оригіналу. Наприклад, у перекладі п'єси «Річард III» Іван Франко вдало передав жорстокість і безжалісність головного героя. У перекладі роману «Квіти для Елджернона» Віктор Шовкун вдало передав трагедію головного героя, який втрачає інтелект через експеримент. У перекладі роману «Дитинство. Молодість. Літня пора» Андрій Курков вдало передав атмосферу Африки та особливості мислення африканських народів.

Однак у дослідженнях також були виявлені моменти, де можливі покращення. Наприклад, у перекладі п'єси «Річард III» іноді виникає відчуття штучності, оскільки Франко намагається передати всі нюанси оригіналу, навіть ті, які не є важливими для розуміння твору. У перекладі роману «Квіти для Елджернона» іноді виникає відчуття недоречності, оскільки Шовкун використовує слова та вирази, які не є характерними для української мови. У перекладі роману «Дитинство. Молодість. Літня пора» іноді виникає відчуття неясності, оскільки Курков не завжди вдається точно передати особливості африканської мови.

Дослідження підтверджує актуальність теми взаємодії мов та культур в сучасному світі. Мовні явища в міжкультурному контексті є ключовим елементом розуміння та взаємодії між різними культурами. Вивчення цих явищ сприяє поглибленню культурного розуміння та взаємодії між суспільствами.

Переклад є складним та захоплюючим процесом, який вимагає від перекладача глибоких знань мов та культур. Розуміння аспектів перекладу та

міжкультурного контексту сприятиме подальшому розвитку методів перекладу та взаємодії між різними культурами, поглиблюючи наше уявлення про світ через призму мови та культурного контексту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрейчук Н. І. Семіотика лінгвокультурного простору Англії. Львів, 2011. 278 с.
2. Анхим М. М., О. І. Анхим О. І. Літературна багатомовність у романі Мар'яни Гапоненко «Хто така Марта?». Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2023. № 34.1. С. 132-137.
3. Баркарь У. Я. Мова й культура у взаємодії: підходи до вирішення проблеми. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2014. № 10 (2). С. 182-184.
4. Бахов І. С. Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу культур. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. № 2. 2012. С. 34–43.
5. Бацевич Ф. С. Нариси з лінгвістичної прагматики: монографія. Львів : ПАІС, 2010. 336 с
6. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. К.: Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.
7. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2004. 344 с.
8. Беляєва Г. В. Міжкультурна комунікація: теорія та практика: навч. посіб. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. – 240 с.
9. Білозерська Л.П., Возненко Н.В., Радецька С.В. Термінологія та переклад: навч. посібник. Вінниця: «Нова книга», 2010. 232 с.
10. Білошкурський М. В. Міжкультурна комунікація: теорія, практика, технології: навч. посіб. К. : Знання, 2011. 272 с.
11. Бойко О. В. Міжкультурна комунікація: мовні аспекти. Філологічні студії. 2009

12. Бондаренко О. С. Мовна репрезентація стереотипів у міжкультурній комунікації. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. С. 49-56.
13. Василенко Н. В. Мовні та культурні особливості перекладу драматичних творів. Український перекладач. 2019. С. 51-54.
14. Вихованець І. О., Горlach І.Ф. Міжкультурна комунікація: навч. посіб. К. : Знання, 2014. 366 с.
15. Гатальська С. М. Філософія культури. К.: Либідь, 2005. 328 с.
16. Гончарук Н. Психологічний аналіз комунікативних реакцій як складових комунікативної поведінки. Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології», (29). 2015. С. 149–158
17. Грицюта Н. М. Архетипи української ментальності в сучасній рекламі. [Електрон. ресурс].Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/is/2011_14/Grytsyut.pdf
18. Гузь О. В. Лексичні особливості перекладу художніх текстів у міжкультурному контексті. Український перекладач. 2016
19. Д'яков А.С., Кияк Т.Р., Куделько З.Б. Основи термінотворення: семантичний та соціолінгвістичний аспекти. Київ: Вид. дім «КМ Academia», 2000. 218 с.
20. Джунусалієва Г. Д. Комунікативні девіації в контексті теорії мовної комунікації. науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 9. Сучасні тенденції розвитку мов. – Випуск 6 : збірник наукових праць / за ред. проф. В. І. Гончарова. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. С. 68–71.
21. Дорда С. Лінгвокультурологія як самостійний напрям лінгвістичних досліджень. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2017. № 3. С. 411-417.
22. Дудок Р.І. Проблема значення та смислу терміна в гуманітарних науках: монографія. Львів: ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2009. 358 с.

23. Єрмоленко С. С. Мовою власних імен: сучасна українська епонімія в інтерлінгвістичному і міжкультурному контексті. Українська мова і європейський лінгвокультурний контекст. 2020. С. 198-233.
24. Жигалкіна Ю. М. Вторинна мовна особистість у контексті міжкультурної комунікації."Наукові праці. Філологія. Мовознавство. 2017. С. 36-39.
25. Загнітко А. П. Лінгвокультурологія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. А. П. Загнітка. 3-є вид., перероб. і доп. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. 287 с.
26. Кардашова Н. Лінгвокультурні, соціокультурні та міжкультурні проблеми перекладу [Електрон. ресурс]. Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nz/89_1/statti/41.pdf
27. Коваленко Н. А. Фразеологія в міжкультурній комунікації. Філологічні науки. 2015. С.134-137.
28. Коваленко О. Політика та практика викладання в умовах соціокультурного розмаїття. Іноземні мови в навчальних закладах. 2006. № 5. С. 10–12
29. Ковтун Н. М. Архетип як історико-філософський феномен. [Електрон. ресурс]. Режим доступу: <http://studentam.net.ua/content/view/7434/97/>
30. Колесник О. Л. Міжкультурна комунікація: теорія та практика. Київ: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 311 с.
31. Кононенко В. І. Українська лінгвокультурологія. К.: Вища школа, 2008. 327с.
32. Костенко Л. В. Культурні конотації у перекладі художніх текстів. Український перекладач. 2018. С. 45-48
33. Ліпіна В. І. Багатомовність культури. Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. ГС Сковороди. Сер.: Літературознавство. 2012. № 1 (2). С. 83-88.
34. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація. К.: ВЦ «Академія», 2012. 288 с.
35. Мельник О. О. Міжкультурна комунікація у контексті глобалізації. Науковий вісник Чернівецького університету. 2016. С. 21-30.

36. Мельник О. О. Мовні та культурні бар'єри в міжкультурній комунікації. Науковий вісник Чернівецького університету. 2017. С. 78-84.
37. Олійник Л. М. Синтаксичні особливості перекладу художніх текстів у міжкультурному контексті. Український перекладач. 2015. С. 88-92
38. Осипов П. Лінгвістичні категорії перекладу в контексті міжкультурної комунікації. Наукові записки.–Випуск 104 (1).Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 2 ч.–Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012.482 С. 100.
39. Павленко Л. В. Культурні особливості перекладу художніх текстів. Український перекладач. 2017. С. 67-70.
40. Павленко Л. В. Мовні відмінності як перешкода в міжкультурній комунікації. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2018
41. Потреба Н. А. Лінгвокультурна адаптація художнього тексту [Електрон. ресурс] . Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/25300/1/Potreba.pdf>
42. Римашевський Ю. Соціолінгвістика і лінгвокультурологія: спільне та відмінне у підходах до вивчення взаємодії мови та культури. Мова і суспільство. 2010. № 1. С. 31-37.
43. Савченко Л. В. Феномен етнокодів духовної культури у фразеології української мови: етимологічний та етнолінгвістичний аспекти. Сімферополь: Доля, 2013. 600 с.
44. Сафонова І. О. Сутність і структура міжкультурної компетентності в контексті аксіологічного підходу. Духовність особистості: методологія, теорія і практика . 2014. № 3. С. 129-143.
45. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації. Черкаси, 2011. 350 с.
46. Семашко Т. Ф. Особливості семантики та функціонування слів-колоративів в українській фразеології : автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова». Національний педагогічний ун-т імені М. П. Драгоманова.– К., 2008. 26 с.

47. Семенюк О. А., Паращук В.Ю. Основи теорії мовної комунікації. К.: ВЦ «Академія», 2010. 240 с.
48. Сотников А. В. Складові компоненти мовної особистості в контексті міжкультурної комунікації. Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи. 2012. С. 12-17.
49. Толмачова О. М. Мовні та культурні стереотипи в міжкультурній комунікації. Філологічні науки. 2014. С. 132-135.
50. Фаріон І. Мова як духовно-національний феномен. Урок укр. 2003. № 5/6. –
51. Хуторянський В. М. Міжкультурна комунікація: мовні та культурні аспекти. Культура України. 2019. С. 189-191
52. Чередніченко О. І. Переклад. Культура. Ідентичність. Київ : КНУ, 2017. 224с.
53. Шепетяк О. Теорія мовленнєвих актів. Вісник факультету романо-германської філології, Вип. 3. Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2008. С. 93–105.
54. Юдко Л.В. Мовна та концептуальна картини світу як відображення свідомості нації. *Studia Linguistica*. 2011. № 5. С. 292-298.
55. Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації. К.: ВЦ «Академія», 2010. 312 с.
56. Austin J. L. *How to Do Things with Words*. Stuttgart: Philipp Reclam, 1994. 218p.
57. Dijk T. van. *Discourse and Context: A Sociocognitive Approach*. Cambridge : Cambridge University Press, 2008. 267 p.
58. Grice H. R. *Logic and Conversation. Syntax and Semantics. Vol. 3 (Speech Acts)*. N. Y. : Acad. Press, 1975. P. 41–58.
59. Grynyuk S. *Cross-cultural communication in a multi-polar world. The Unity of Science*, № 6. 2016. P. 24–27.
60. Hidayat A. *Speech Acts: Force Behind Words. English Education: Jurnal Tadris Bahasa Inggris*, 9 (1), 2016. P. 1–12.
61. Krifka M. *Basic notions of information structure. Interdisciplinary Studies on Information Structure*. 2007. № 6. P. 13–55.
62. Wittgenstein L. *Philosophical Investigation*. N.Y. : Macmillan, 1958. 250 p.

Список використаних словників

63. Етимологічний словник української мови / За ред. О. С. Мельничука. Київ: Наукова думка, 1984. Т. 1-7.
64. Словник іншомовних слів / За ред. О. С. Мельничука. Київ: Наукова думка, 2000.
65. Словник української мови (Вживання слів і фразеологізмів у літературі) / За ред. В. М. Мокиєнка. Київ: Наукова думка, 1987.
66. Словник української мови (Історично-етимологічний) / За ред. Б. Г. Ляшка. Київ: Наукова думка, 1984-1988. Т. 1-2.
67. Словник української мови / За ред. В. І. Даля. Київ: Наукова думка, 1977. Т. 1-4.
68. Словник української мови / За ред. І. О. Бугая. Київ: Наукова думка, 2001. Т. 1-11.
69. Словник фразеологізмів української мови / За ред. В. М. Мокиєнка. Київ: Наукова думка, 1986.
70. Сучасний тлумачний словник української мови / За ред. О. С. Мельничука. Київ: Академія, 2005.
71. Cambridge Advanced Learner's Dictionary of English. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.
72. Collins English Dictionary. London: HarperCollins, 2003.
73. Longman Dictionary of Contemporary English. Harlow: Pearson Education, 2003.
74. Macmillan English Dictionary for Advanced Learners. Oxford: Macmillan Education, 2002.
75. Merriam-Webster's Collegiate Dictionary. Springfield, MA: Merriam-Webster, 2003.
76. Oxford English Dictionary. Oxford: Oxford University Press, 1989-.
77. The American Heritage Dictionary of the English Language. Boston: Houghton Mifflin, 2000.

78. Webster's New World Dictionary of American English. New York: Simon & Schuster, 2002.

Список ілюстративного матеріалу

79. Деніел Кіз. Квіти для Елджернона // переклад Віктора Шовкуна. – Книжковий клуб “Клуб Сімейного Дозвілля”. 2015. 304 с.
80. Кутсеє Джозеф М. «Дитинство. Молодість. Літня пора» // переклад Андрій Курков. Фоліо. 2012. 672 с.
81. Франко І. Зібр. творів: У 50 томах. К., 1976–1986.
82. Daniel Keyes .Flowers for Algernon. Weidenfeld & Nicolson. 2017. 256 p.
83. Kutsey, Joseph M. Childhood. Youth. Summertime. Atria Books, 2023.
84. William Shakespeare. Richard III. January 1, 2000 by Oxford University Press. 411 p.

SUMMARY

The research studies the intricate relationship between language and culture, emphasizing how language acts not just as a tool for communication but as a repository of cultural information. The paper delves into two primary facets: the vocabulary's reflection of the environment and the grammar's manifestation of cultural thinking.

It gives a detailed analysis of how language vocabulary encapsulates cultural nuances, citing examples like the Eskimo language's numerous words for snow and the Arabic language's diverse terms for camels. Similarly, it explores how grammar mirrors cultural cognition, linking developed cases to the connection with the world and developed tenses to the past, present, and future linkages.

This paper proposes a new approach by elucidating the role of language as a facilitator of cultural development. It underscores language's pivotal role in fostering

communication, facilitating the exchange of ideas, knowledge, and experiences, thus contributing significantly to cultural evolution.

The objective of this paper is to highlight the symbiotic relationship between language and culture, stressing how language not only reflects but also shapes culture. It concentrates on analyzing how cultural elements permeate language expression, influencing lexical-semantic, grammatical, and etiquettal aspects.

The present paper examines how cultural codes—comprising non-verbal and verbal cues—aid communication within a specific culture, accentuating their significance in comprehension and conflict avoidance. Moreover, it underlines the pivotal role of linguistic politeness and taboos in fostering effective intercultural communication, emphasizing the necessity of understanding these nuances for fruitful interactions.

Methodologically, the paper grounds its assertions in recent research, emphasizing the profound impact of linguistic integration on cultural communication. It examines the advantages and disadvantages of multilingualism, shedding light on its influence on personal, professional, and cultural dimensions.

The present paper concentrates on analyzing Ukrainian's linguistic uniqueness, such as its phonetic and grammatical systems, and the influence of language in expressing emotions and reflecting cultural values. It also explores Ukrainian linguistic traditions and customs pivotal for effective communication.

The paper examines the complexities of intercultural communication, highlighting the significance of verbal and non-verbal aspects. It delves into English as a global language, exploring how it reflects cultural nuances and how politeness and non-verbal cues differ across cultures.

The results of the study show that successful intercultural communication demands an understanding of cultural and language disparities. Various models like the Hymes-Tracy, Schram's, and Weiss models, along with psychological and sociocultural factors, are essential in comprehending and navigating intercultural exchanges.

Multilingualism emerges as a crucial tool for effective intercultural communication, enhancing cultural understanding, communication opportunities, and employability. However, it's crucial to address language barriers through language learning, interpreters, and cultural sensitivity.

The paper stresses the importance of patience, openness, and respect for successful intercultural communication. It draws on real-world examples of Ukrainian companies, students, and tourists engaging effectively with English-speaking cultures, demonstrating the feasibility and benefits of intercultural communication.

It gives a detailed analysis of how globalization leads to increased usage of English as an international language in various domains like academia, business, and culture. This paper proposes a new approach to understanding the consequences of globalization on languages and cultures, addressing both positive and negative aspects.

The objective of this paper is to highlight how globalization promotes cultural exchange and economic growth, yet also leads to rising inequality, loss of cultural identity, and environmental challenges. The present paper concentrates on analyzing the impact of globalization on linguistic structures and grammatical changes in Ukrainian, exemplifying the complexities faced by local languages in a globalized world.

The paper examines the problem of cultural homogenization resulting from globalization, where certain languages and cultures proliferate while others face

extinction. It is known that globalization amplifies cultural dissemination, but it should be noted that this dissemination may threaten the existence of smaller languages and traditional customs.

In the empirical part of the study, the main concern was finding out the reasons behind the adoption of foreign words and phrases in Ukrainian, shedding light on the intricate balance between embracing global values for communication and preserving cultural identity.

The thesis rests on recent research in illustrating how globalization affects both Ukrainian and English languages, leading to changes in lexicon, grammar, and cultural practices. The process of linguistic and cultural adaptation to globalization is considered, emphasizing the need to safeguard linguistic and cultural identities amidst global influences.

Previous studies have indicated that globalization accelerates the exchange of cultural products, necessitating translation and adaptation into different languages. However, this analysis of globalization gives grounds for both the benefits and challenges posed by cultural dissemination and translation.

The properties of languages and cultures in a globalized world have been investigated, with special attention paid to the methods of preserving linguistic and cultural identity. The paper underscores the importance of preserving linguistic and cultural diversity through strategies like cultural education, support for traditional values, and embracing cultural diversity.

The paper concentrates on analyzing various aspects contributing to misunderstandings, such as cultural perceptions and linguistic discrepancies. It also stresses the significance of being open-minded and avoiding assumptions or stereotypes when interacting with other cultures.

Furthermore, it highlights how vocabulary, semantics, and linguistic idioms contribute to shaping stereotypes. For instance, certain words or expressions in both languages carry unintended biases, fostering misconceptions about each other's cultures. Awareness of these influences is crucial for fostering mutual understanding and bridging cultural gaps.

This paper delves into the realm of translation studies and intercultural communication, focusing on the notions of "otherness" and cultural identity. It extensively analyzes the historical backdrop of intercultural relations, noting the scarcity of successful communication instances compared to failures.

The foundation of this research draws heavily from the theoretical frameworks established by Western scholars like Ruth Benedict, Franz Boas, and Lévi-Strauss, along with prominent psychologists and cultural scientists including Julia Berry, Paul Dasen, and David Matsumoto. It also acknowledges the contributions of Ukrainian researchers, emphasizing the work of Iryna Bakhova, Tetiana Bliznyuk, and others in exploring intercultural communication within the Ukrainian context.

Moreover, it acknowledges the interdisciplinary nature of the field, borrowing insights from pragmatics, ethnolinguistics, and sociolinguistics to enrich the study of intercultural phenomena. However, it underscores the ongoing developmental nature of this field and its insufficiency in encompassing all facets necessary for effective intercultural interactions.

The paper rigorously examines the complexities of intercultural communication, highlighting several key challenges. It scrutinizes issues related to communication methods, the distinction between "etic" and "emic" elements, manifestations of ethnocentrism, stereotypes, uncertainties in behavioral norms, and the inevitability of conflicts and misunderstandings.

The analysis emphasizes the intricacies of verbal and non-verbal communication in intercultural exchanges, noting the struggle individuals face in comprehending foreign languages and non-verbal cues. It discusses the crucial role of understanding "emic" elements, which are contextually bound, and the challenges posed by ethnocentrism and stereotypes in perception and behavior.

Additionally, the paper sheds light on the uncertainties surrounding the fundamental rules governing intercultural interactions and the resultant conflicts and misunderstandings. It addresses the emotional toll and increased effort required for successful intercultural interactions due to these inherent difficulties.

The research studies the various facets of language conflicts, distinguishing between conscious and unconscious conflicts based on participants' awareness of language disparities. Conscious conflicts arise when individuals deliberately use their own language or dialect despite the other person's lack of comprehension, leading to misunderstandings and disputes, as seen in interactions between individuals from different regions in Ukraine.

On the other hand, unconscious conflicts stem from unawareness of linguistic differences, such as using words or expressions with varying cultural connotations. For instance, using the term "black" in English to describe a color may unknowingly cause offense due to differing cultural interpretations.

Factors contributing to these conflicts encompass cultural disparities, language unfamiliarity, the use of offensive language, and intolerance towards other cultures. Resolving these conflicts necessitates fostering intercultural awareness and acknowledging cultural disparities to facilitate harmonious communication.

Linguistic behavior's role in intercultural communication and conflict resolution is

crucial. Adapting language behavior to cultural norms and expressing thoughts clearly while respecting others are vital strategies. Adapting linguistic behavior reduces misunderstandings, while assertive yet respectful communication prevents conflicts, fostering mutual understanding among diverse cultures.

Cultural variations in expressing views and feelings can significantly impact conflicts. Negotiation and compromise serve as effective tools in resolving conflicts, aiding in finding common ground amid differing cultural perspectives.

Languages, being carriers of cultural knowledge, also contribute to stereotypes and misunderstandings, necessitating awareness and tolerance to bridge cultural gaps. The paper underscores the role of languages in intercultural adaptation, emphasizing the importance of language strategies in conflict resolution and integration.

Key linguistic differences between Ukrainian and English, from word order to grammatical variations and cultural connotations, are examined. These disparities, if not understood, can lead to errors and misunderstandings in communication and translation, as seen in idioms and phraseological units.

The complexities of translating dramatic literary works highlight the need for translators to possess not only linguistic prowess but also cultural insight. While successful translations demonstrate emotional depth and authenticity, areas for improvement reveal challenges in preserving nuances and cultural essence.

Overall, the study emphasizes the crucial interaction between languages and cultures in the contemporary world. It recognizes translation as a multifaceted process that enhances our understanding of diverse cultures, reinforcing the significance of language in shaping our perceptions and interactions with the world.